

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

SPORT A TĚLESNOST JAKO FENOMÉN

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Svobodová, Ph.D. - KPD

Autor práce: Pavla Neveklovská

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3.

Forma studia: Kombinovaná

2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 24. 3. 2015

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce PhDr. Zuzana Svobodové, Ph.D. - KPD za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1. VÝVOJ POSTAVENÍ SPORTU VE SPOLEČNOSTI.....	8
1.1 Starověk	8
1.2 Středověk a raný novověk.....	10
1.3 Tělovýchova a sport (od 19. století).....	12
1.3.1 Tělovýchova a sport v českých zemích (od 19. století).....	14
2. OLYMPIJSKÉ HRY.....	19
2.1 Antické olympijské hry.....	19
2.2 Novodobé olympijské hry (Olympijské hnutí)	19
2.2.1 Mezinárodní olympijský výbor	22
2.2.2 Olympijská charta	22
2.3 Současní hrdinové OH.....	23
3. PEDAGOGIKA SPORTU	26
3.1 Pedagogika sportu při výuce dětí	28
3.2 Zážitková pedagogika	31
4. FENOMENOLOGIE	34
5. KINANTROPOLOGIE	35
6. KVALITATIVNÍ VÝZKUM	36
7. PŮSOBENÍ SPORTU NA PSYCHIKU A VÝVOJ ČLOVĚKA A OSOBNOSTI ...	38
7.1 Vliv pohybu na zdraví.....	39
7.2 Sporty spojené s pohybovou aktivitou	40
7.2.1 Atletika.....	41
7.2.2 Gymnastika	41
7.2.3 Turistika	41
7.2.4 Cyklistika	42
7.2.5 Spinning	43
7.2.6 In-line bruslení	43
7.2.7 Skateboarding.....	43
7.2.8 Tenis.....	43

7.2.9 Stolní tenis	44
7.2.10 Golf	44
7.2.11 Vodní sporty.....	44
7.2.12 Úpolové sporty.....	44
7.2.13 Kolektivní sporty.....	45
7.2.14 Zimní sporty.....	45
7.3 Motorismus	47
7.4 Další sporty	48
7.4.1 Jízda na koni.....	48
7.4.2 Dostihový sport.....	48
7.4.3 Sporty zaměřené na přesnost.....	49
7.4.4 Modelářství	49
7.5 Etika sportu.....	49
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	55
SEZNAM ZKRATEK	61
SEZNAM PŘÍLOH.....	63
I. ČESKÝ ATLETICKÝ SVAZ: PŘEHLED MEDAILISTŮ OLYMPIJSKÝCH HER	65
II. ČESKÝ ATLETICKÝ SVAZ: ČEŠTÍ (A ČESKOSLOVENŠTÍ) MEDAILISTÉ V HISTORII OH.....	66
III. PŘEHLED OLYMPIJSKÝCH MEDAILÍ, KTERÉ ČEŠI ZÍSKALI NA OH LONDÝN 2012.....	68
IV. PŘEHLED OLYMPIJSKÝCH MEDAILÍ, KTERÉ ČEŠI ZÍSKALI NA ZOH 2014 (SOČI).....	69
V. DESET ZÁKLADNÍCH PRAVIDEL LYŽAŘSKÉHO PROVOZU	70
ABSTRAKT	71

ÚVOD

Cílem bakalářské práce „Sport a tělesnost jako fenomén“ je poukázat na etický a sociálně-kulturní vliv sportu, sportovních aktivit a tělesnosti ve společnosti, resp. na vztah sportu k formování člověka a ke zvýšení kvality jeho života.

Slovo „tělesnost“ může být vnímána jako opak slova „duševnost“. Lingvistické výklady slova „tělesnost“ by však přesáhly rámec této bakalářské práce, která si klade za cíl vysvětlit, že existuje spojitost mezi sportem a dobrou tělesnou i duševní kondicí. Měli bychom pěstovat nejen ducha, ale i tělo - vzdělání má být harmonické (Tomáš G. Masaryk).

K tomu je ovšem třeba provozování sportu směřovat. Často se cituje latinský citát: „Optandum est ut sit mens sana in corpore sano.“ tj. „Je žádoucí, aby byl zdravý duch ve zdravém těle“ nebo zkráceně „Mens sana in corpore sano“ – „Zdravá mysl ve zdravém těle“, (autor: Decimus Iunius Iuvenalis, †140 n. l.). Má-li tedy být člověk zdravé mysli, musí pečovat i o své tělo.

Jinými slovy řečeno - pro každého je z hlediska jeho zdraví důležitý pohyb. Proto jsou důležité sportovní aktivity. Při závodním sportu nemůže samozřejmě zvítězit každý. Je však důležité, aby lidé, kteří k pohybu nemají jinou příležitost, sportovali; každý samozřejmě podle svých možností a zdravotního stavu.

V bakalářské práci je provedena analýza zkoumaného problému. Je zde popsán vývoj postavení sportu ve společnosti, fenomén olympijských her a někteří legendární a současní sportovní hrdinové. Pozornost je také věnována pedagogice sportu, navazujícím vědám - fenomenologii, kinantropologii a vědecké výzkumné metodě, používané v sociálních vědách, nazývané kvalitativní výzkum. Hlavní pozornost je věnována analýze působení sportu na psychiku a vývoj člověka a osobnosti. Posouzeny jsou i otázky týkající se vztahu sportu k environmentální problematice, k problematice drogových závislostí a ke gamblingu, zejména k sázkové činnosti.

V závěru bakalářské práce je pak provedena syntéza poznatků.

V bakalářské práci je vycházeno zejména z názorů Tomáše G. Masaryka, Jana Sokola, Anny Hogenové (UK Praha), Bohuslava Hodaně z Palackého univerzity v Olomouci, ze sborníků přednášek z mezinárodních konferencí, pořádaných Pedagogickou fakultou UK a ze sborníku „Fenomenologie tělesnosti“, vydaného jako mimořádné číslo Filosofického časopisu, vydávaného Filosofickým ústavem Akademie věd ČR.

Pro pochopení vývoje postavení sportu ve společnosti jsou přínosné „Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury“ autorů Kössl, Štumbauer a Waic.

1. VÝVOJ POSTAVENÍ SPORTU VE SPOLEČNOSTI

Slovo „sport“ pochází z angličtiny a podle Slovníku spisovného jazyka českého znamená tělesná cvičení, pohybovou činnost, hry apod. prováděné zpravidla soutěživou formou a organizovaně.¹

Poměrně obsírně pak je sport definován v Evropské chartě sportu a podobně v zákonu o podpoře sportu (zák. č. 115/2001 Sb.), kde je v § 2 uvedeno, že: „Pro účely tohoto zákona pojem sport představuje všechny formy tělesné činnosti, které prostřednictvím organizované i neorganizované účasti si kladou za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů v soutěžích všech úrovní. Sportem pro všechny se rozumí organizovaný a neorganizovaný sport a pohybová rekreace určená širokým vrstvám obyvatelstva. Sportovní zařízení je objekt, pozemek, vodní plocha, budova nebo jejich soubor sloužící výhradně nebo převážně pro provozování sportu.“

Bohuslav Hodaň z Univerzity Palackého v Olomouci upozorňuje na to, že určitý problém je v tom, že všechny sporty nejsou postaveny na tělesné činnosti, různé sporty jsou charakteru intelektuálního, technického apod.²

1.1. Starověk

Mezi prvními sporty byly zápasy a bojová umění.

Některé formy zápasů však existovaly poměrně nezávisle na rozvoji válčení, a to v tělovýchovné či sportovní formě. Byly to zejména:

- zápasy ve Starém Egyptě,
- zápas a box v antickém Řecku.

Další aktivity, které byly podobné dnešním sportovním hrám, jsou zaznamenány již ve starověku. Byly to buď hry připomínající vojenský výcvik, nebo hry konané v rámci rituálních obřadů.

Ve starověku nebyla tělesná výchova záležitostí žen. Dívky se učily tancovat a věnovaly se různým pohybovým hrám. V antickém Řecku byla tělesná výchova právem

---

¹ Srov.: *Slovník spisovného jazyka českého*, Ústav pro jazyk český ČSAV, dostupné on-line na: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=sport&sti=86554&where=hesla&hsubstr=no> [cit.: 13.3.2015].

² Srov.: HODAŇ, B.: *K problému filozofické kinantropologie*, 2009, str. 48.

svobodného občana. Ze všestranné výchovy byli zásadně vyloučeni otroci, kteří nesměli ani cvičit.³ Atletiku začali prokazatelně provozovat antičtí Athéňané.⁴ Snaha o tělesnou a fyzickou dokonalost vyústila v pořádání sportovních her (sportovních festivalů). Je dostatečně jisté, že k nim došlo v Řecku před téměř 3000 lety. Na konci 6. století př. n. l. se konaly nejméně čtyři řecké sportovní festivaly, někdy se říká "klasické hry", které dosáhly velký význam. Byly to:

- olympijské hry, které se konaly v Olympii;
- pythianské hry, které se konaly v Delphi;
- nemeanské hry, které se konaly v Nemei a
- isthmianské hry, které se konaly u Korintu.

Později se podobné sportovní festivaly konaly v téměř 150. městech vzdálených zemí, např. v Římě, Neapoli, Antiochii a v Alexandrii.⁵

V antickém Řecku byla veřejná sportovní zařízení, resp. instituce, kterým se říkalo gymnasia, ve kterých se neoděni muži z bohatších rodin, ve věku nad 18 let, zdokonalovali v nejrůznějších cvičeních lehké atletiky a připravovali se na starověké sportovní hry včetně her olympijských. Každé důležité město mělo alespoň jedno takovéto zařízení. V těchto zařízeních byly také v duchu ideálu souladu sil tělesných i duševních konány filozofické přednášky a diskuse o filozofii, literatuře a hudbě.⁶

Kromě toho v antickém Řecku existovaly tzv. palaestry, což byly soukromé školy, kde se chlapci vzdělávali v tělesných cvičeních, později též (v 5. stol. př. n. l.) v duchovní výchově.⁷

V antickém Řecku se pro ideál souladu sil tělesných i duševních, resp. pro ideál harmonického spojení fyzické krásy a duševní dokonalosti, používal pojem „kalokagathia“ (Klimeš, Hodaň).

Už před staletími existovaly také různé kolektivní sportovní hry. Např. v antickém Řecku se s míčem (koulí plněnou hadry nebo vyčiněnou surovou kůží) hrávaly hry „Episkyros“ nebo „Sfermomachia“, o nichž se však dochovalo jen málo konkrétních

---

³ Srov.: KÖSSL J., ŠTUMBAUER J., WAIC M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*.

⁴ Srov.: AGUS D. B. *Konec nemocem?* s.215.

⁵ Srov.: Encyclopædia Britannica, *Olympic Games*, dostupné on-line na:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/428005/Olympic-Games> [cit.: 24. 11. 2014].

⁶ Srov.: Encyclopædia Britannica, *Gymnasium*, dostupné on-line na:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/250270/gymnasium> [cit.: 24. 11. 2014].

⁷ Tamtéž.

informací.^{8,9} Později se v římské armádě v rámci vojenského výcviku hrávala hra, které se říkalo "Harpastum". Tato hra měla prvky fotbalu a ragby a hrály ji dva soupeřící týmy na písčité půdě. Cílem bylo dostat míč přes hraniční čáry družstva protihráčů. Tuto hru pak římscí vojáci šířili po celé římské říši. Po rozpadu římské říše byla tato hra pod názvem „Calcio Fiorentino“ oblíbená ve Florencii.¹⁰

Míčové hry se hrály také v předkolumbovské Střední Americe. Podle dochovaných vyobrazení se míč:

- chytal do ruky,
- odrážel pálkou,
- odkopával nohou,
- odrážel kyčlí.¹¹

Již ve starověku se také hrávaly hry, podobné dnešním kuželkám, resp. bowlingu.¹²

1.2. Středověk a raný novověk

Ve středověku byl v Evropě vztah k tělesnosti poznamenán tím, že křesťanské náboženství považovalo tělo za hříšné a tím, že kladlo důraz na péči o duši, která podle tohoto náboženství byla nesmrtelná. Byl to odklon od antických ideálů.

Jakmile však obyvatelé měst dosáhli určité míry blahobytu, začala být tato teze v rozporu se skutečným životem. Za určitý druh sportu se dají považovat rytířské turnaje, soutěže v lukostřelbě a v jízdě na koni, později pak šermířské soutěže.

Na trzích (jarmarcích) účinkovali akrobaté. Jak ve městě, tak na vesnicích se tančilo. Na vesnicích se soutěžilo ve vzpírání břemen nebo tam byly provozovány různé formy zápasů a her. Vše probíhalo podle staletých tradic a v různých částech Evropy poněkud odlišně.

---

⁸ Srov.: *Historie klasického fotbalu*. Dostupné on-line na <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/origins.html> [cit.:29. 10. 2014].

⁹ Srov.: *Historie florentského fotbalu*. Dostupné on-line na: http://www.calcistoricoflorentino.it/the_history.html [cit.:29. 10. 2014].

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Srov.: MONTROYA G.: *Games and sports of pre-columbian origin*, Dostupné on-line na: <http://library.la84.org/OlympicInformationCenter/OlympicReview/1995/oreXXV6/oreXXV6t.pdf> [cit.:25. 11. 2014].

¹² Srov.: JOHN J., NOSEK, A. *Bowling a kuželky*. Praha: Grada, 2001, ISBN 80-247-9048-3, str.12.

Návrat k tělesnosti byl v období renesance a humanismu, kdy byl zaznamenán návrat k antickým ideálům. Velkou roli v tom sehráli lékaři, kteří studovali anatomii lidského těla a díla antických učenců. Začala být provozována léčebná gymnastika.

V 16. století již byly používány střelné zbraně, později byly zakládány střelecké spolky a byly pořádány střelecké soutěže.

Ve Florencii byla konána, během vlády florentinské dynastie Medici, v období karnevalu, utkání ve hře „Calcio Fiorentino“ a byla tam publikovaná pravidla této hry;¹³ dodnes se Florencie tímto svým prvenstvím pyšní.

Otázkám tělesné výchovy se ve svých dílech také věnoval biskup jednoty bratrské, teolog, myslitel, zakladatel moderní pedagogiky - Jan Amos Komenský (lat. *Comenius*), který se narodil v roce 1592 v Nivnici u Uherského Brodu a zemřel v roce 1670 v Amsterdamu.¹⁴ Ve své knize „*Orbis sensualium pictus*“ popisuje např.:

- plavání a potápění,¹⁵
- akrobacii (doslovně: „Kejklíř provádí různé kousky díky ohebnosti svého těla, hned chodí po ruce, hned skáče přes obruč a jiné“),¹⁶
- šerm a zápasení,¹⁷
- míčové hry,¹⁸
- běžecké závody, rychlobruslení, sáňkování,¹⁹
- dětské hry, včetně házení koulí do kuželek.²⁰

Úpadek péče o tělesnost pak byl u nás zaznamenán v období po třicetileté válce; bylo to jednak z důvodů ekonomických a jednak z důvodů náboženských.

V dalším období mělo význam dílo Angličana Johna Locka (1632 - 1704) „Několik myšlenek o výchově“ z roku 1693. V tomto svém díle se věnoval i otázkám tělesné výchovy. Nejvíce se však zabýval spíše výchovou „gentlemanů“ a jeho dílo nebylo určeno pro obecné použití.

---

¹³ Srov.: *Historie florentského fotbalu*. Dostupné on-line na: http://www.calcistoricoflorentino.it/the_history.html [cit.:29. 10. 2014].

¹⁴ Viz: Kolektiv autorů: *Filosofický slovník*. str.181-182.

¹⁵ Viz: KOMENSKÝ, J. A. *Orbis sensualium pictus*, str.146.

¹⁶ Tamtéž, str. 196.

¹⁷ Tamtéž, str. 198.

¹⁸ Tamtéž, str. 200.

¹⁹ Tamtéž, str. 202.

²⁰ Tamtéž, str. 204.

Na dílo Johna Locka navázal francouzský filozof Jean Jacques Rousseau (1712 - 1778) svým dílem „Emil, čili o výchově“ z roku 1762.

Velmi k dovršení vývoje gymnastiky (a tělesných cvičení vůbec) přispěl významný pedagog Švýcar Johann Heinrich Pestalozzi (1746 - 1827).

V 18. století se již v Anglii a v Americe hrála kolektivní hra podobná dnešnímu baseballu.²¹

1.3. Tělovýchova a sport (od 19. století)

V Německu v 1. polovině 19. století vzniklo gymnastické, resp. tělovýchovné, hnutí (turnerské hnutí), které bylo od začátku spojeno s hnutím národním. Iniciátorem tohoto hnutí byl pruský pedagog a politik Friedrich Ludwig Jahn (1778 - 1852), známý jako „Turnvater“ (otec gymnastiky). Jeho blízkým spolupracovníkem byl Ernst Wilhelm Bernhard Eiselen (1792 - 1846). Jimi zavedené tělovýchovné názvosloví je používáno dodnes, a to stejně jako jimi zavedené tělocvičné nářadí (hrazda a bradla). Gymnastická cvičení na nářadí byla doplněna hrami, plaváním, šermováním a turistikou.²²

Zakladatelem švédského systému tělesné výchovy je Pär Henrik Ling (1776 - 1839). Velkou pozornost věnoval správnému držení těla. Cvičil nejen se zdravými, ale i s nemocnými.

Zájem o tělesná cvičení byl v 19. století probuzen i v jiných zemích. Známy je citát, který v roce 1873 prohlásil britský státník Edward Stanley, 15th Earl of Derby (1826 – 1893), známý jako Lord Stanley: “Those who think they have not time for bodily exercise will sooner or later have to find time for illness“, tj. „Ti, kteří si myslí, že nemají čas na tělesné cvičení, budou si dříve či později muset najít čas pro nemoc“.^{23, 24}

Počátky kolektivního sportu v dnešním smyslu toho slova jsou obvykle spojovány s Anglií druhé poloviny devatenáctého století. V této době v Anglii vznikla sdružení, která organizovala oblíbené masové sporty. Byla sestavována pravidla těchto

---

²¹ Srov.: SÜSS, V.: *Softball a baseball*.

²² Srov.: KÖSSL J., ŠTUMBAUER J., WAIC M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*.

²³ Srov.: AGUS D. B. *Konec nemocem?* s.215(2012).

²⁴ Srov.: Harvard medical school: *Leisure time exercise* (Využití volného času cvičením). Dostupné online na: <http://www.health.harvard.edu/newsweek/Leisure-time-exercise.htm> [cit.:29. 10. 2014].

sportů apod. Např. v roce 1863 tam byla založena „Fotbalová asociace“ jako spojení klubů hrajících „kopanou“ verzi ragby.²⁵

Podobných příkladů, a to i za hranicemi Anglie, lze najít mnoho.

V druhé polovině 19. století se také rozvíjelo organizované dělnické hnutí, které mělo za následek vznik dělnických tělovýchovných a sportovních spolků, které se po první světové válce sdružily do mezinárodních organizací.

V roce 1888 byly již v Berlíně sportovní kluby pro handicapované občany, a to pro neslyšící.²⁶

Devatenácté století tedy bylo stoletím, ve kterém došlo k bouřlivému rozvoji tělovýchovy a sportovních aktivit.

Podpora sportu státem byla zaznamenána např. v Německu, kde stát usiloval o zvýšení fyzické a ideologické kondice obyvatelstva (z pozice vilémovského Německa).²⁷

Významným mezníkem ve vývoji sportu bylo **založení novodobých olympijských her (1894)**, o kterých bude pojednáno v další kapitole.

Dne 17. 7. 1912 byla po závěrečném ceremoniálu olympijských her, konaných ve švédském hlavním městě Stockholmu založena Mezinárodní amatérská atletická federace (IAAF), jako světový řídicí orgán pro atletické sportovní disciplíny.²⁸

Dvacáté století pak již bylo ve znamení olympijských her, různých mistrovství a světových rekordů. Škoda, že sport byl někdy zneužit k propagování politických cílů a že sportovní zápolení bylo přerušeno válečnými událostmi, zejména dvěma světovými válkami, které si vyžádaly milióny lidských životů.

Ve 30. letech Německo opět znovu podporovalo sport a sportovní aktivity, hlavně z důvodů ideologických a z důvodu fyzické připravenosti obyvatelstva.²⁹

Po druhé světové válce začalo vhodné sporty provozovat velké množství válečných veteránů a civilistů, kteří byli zraněni během války. Sport jim pomáhal udržet si psychickou pohodu v jejich nezáviděníhodné situaci. Začátky paralympijského hnutí

---

²⁵ Srov.: *History of Football - The Origins*. Dostupné on-line na: <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/origins.html> [cit.: 29. 10. 2014].

²⁶ Srov.: Official website of the Paralympic Movement, dostupné online na: <http://www.paralympic.org/> [cit.: 23. 11. 2014].

²⁷ Srov.: DAVIES R., MOORHOUSE R. *Mikrokosmos*, str. 292.

²⁸ Srov.: About the IAAF, dostupné on-line na: <http://www.iaaf.org/about-iaaf> [cit.: 2. 11. 2014].

²⁹ Srov.: FOOLBROOK M. *Dějiny moderního Německa*, str. 66-67.

jsou spojeny se jménem německého neurologa Ludwiga Guttmanna (1899-1980), který v roce 1944, na žádost britské vlády, otevřel ve Velké Británii centrum pro léčbu lidí s poraněním páteře (National Spinal Injuries Centre), jejímiž prvními pacienty byli vojáci zranění na frontách druhé světové války včetně paraplegiků. Postupem doby se z rehabilitace vyvinul rehabilitační sport, a pak začaly být pořádány pro handicapované lidi sportovní soutěže. Od roku 1960 jsou každé čtyři roky, krátce po OH, konány **Paralympijské hry** (zkráceně také para(o)lympiáda), které jsou určené pro sportovce s trvalým tělesným, mentálním a senzorickým zdravotním postižením. Zahrnuje to sportovce se zdravotním postižením pohybu, amputacemi, oslepnutím a mentální retardací. Od roku 1976 jsou pak konány i zimní paralympijské hry. Dne 22. září 1989 byl v Düsseldorfu v Německu založen Mezinárodní paralympijský výbor (angl. International Paralympic Committee, zkr. IPC), který působí jako globální vrcholný orgán paralympijského hnutí.³⁰

Oblastí sportu se zabývá i Evropská unie, při které existuje Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu (DG EAC), které je odpovědné za politiku v oblasti vzdělávání, kultury, mládeže, jazyků a sportu. DG EAC podporuje tyto otázky prostřednictvím různých projektů a programů. Činnosti DG EAC v oblasti sportu jsou navrženy tak, aby byla zvýšena účast občanů EU na fyzických aktivitách a aby byla zvýšena dostupnost sportovního vyžití. Tato role zahrnuje i poskytování sportovních zařízení pro handicapované osoby a snižování diskriminace. DG EAC rovněž přispívá k boji proti dopingu, organizované trestné činnosti a podvodům ve sportu.³¹

1.3.1. Tělovýchova a sport v českých zemích (od 19. století)

V českých zemích byla tělovýchova a sport dlouhou dobu pod vlivem předsudků tabuizována a ve školství neprosazována.³²

Přesto na pražské Karlově univerzitě filozof Bernardo Bolzano (1781 - 1848) ve své práci „O nejlepším státě“ určil tělesné výchově důležité místo v systému výchovy a v učebním plánu svého ideálního státu.

---

³⁰ Srov.: Official website of the Paralympic Movement, dostupné online na: <http://www.paralympic.org/> [cit.: 23. 11. 2014].

³¹ Srov.: webové stránky Evropské komise, dostupné on-line na: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm [cit.: 19. 11. 2014].

³² Srov.: KÖSSL J., ŠTUMBAUER J., WAIC M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*.

V roce 1848 založil Jan Malypetr (1815 - 1899) tělocvičný ústav v Panské ulici v Praze. Hned v následujícím roce byl jmenován prvním českým učitelem tělocviku na staroměstském gymnáziu. Společně s K. J. Erbenem, F. L. Čelakovským a J. E. Purkyněm vytvořil také první české tělocvičné názvosloví. Řadu prvků z něho později převzal při tvorbě svého názvosloví Dr. M. Tyrš.³³

V Čechách vznikl v roce 1862 tělovýchovný spolek „Sokol“, původně „Sokol Pražský“ a to společným úsilím českých vlastenců.

Iniciátorem vzniku Sokola byl doktor filozofie **Miroslav Tyrš**, původním jménem Friedrich Tirsch (1832 – 1884). Narodil se 17. září 1832 v Děčíně v rodině zámeckého lékaře Johanna Tirsche. Gymnázium studoval v Praze, kde byl v roce 1848 ovlivněn revolucí. Od roku 1850 studoval právnickou a filozofickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity. Při studiu si přivydělával jako cvičitel v pražské Schmidtově tělocvičné škole nebo jako vychovatel synů v bohatých rodinách.

Bohuslav Hodaň ve své knize „K problému filozofické kinantropologie“ uvádí, že Tyršem objevený „olympismus“ předešel o tři desetiletí olympismus Coubertinův.³⁴

Spoluzakladatelem a prvním starostou Sokola byl Tyršův přítel zámožný obchodník **Jindřich Fügner** (1822 – 1865).³⁵

Jak členové německého tělovýchovného hnutí, tzv. „turneři“, tak i čeští sokolové, se různě angažovali i politicky, někdy i ve smyslu národnostním. Sokolské organizace stály i při vzniku české turistiky. Sokolskému hnutí nelze upřít jeho významný podíl na rozpadu rakousko-uherské monarchie, na budování Československé republiky, na odboji proti nacistickému Německu a na protikomunistickém odboji.³⁶

V českých zemích byly začátkem 20. století zakládány ještě tělocvičné odbory při katolických spolcích. Důvodem k jejich zakládání byl, dle webových stránek tělovýchovné organizace Orel, netolerantní vztah Sokola ke svým členům, kteří byli pro svou náboženskou aktivitu ze Sokola vylučováni. V roce 1909 byl pro toto hnutí přijat název Orel, a to podle slovinského vzoru.³⁷

---

³³ Tamtéž.

³⁴ Srov.: HODAŇ, B.: *K problému filozofické kinantropologie*, str. 210.

³⁵ Srov.: HODAŇ, B. Sokolský exil jako přirozený důsledek podstaty sokolství. *Tělesná kultura*, Vol 31, No 2 (2008), Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého, Olomouc. Dostupné on-line na: <http://www.telesnakultura.upol.cz/index.php/telesnakultura/article/view/7/7> [cit.:29. 10. 2014].

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Viz Historie Orla, dostupné on-line na: <http://www.orel.cz/?ukaz=historie> [cit.:29. 10. 2014].

První ryze český sportovní klub v Čechách byl založen v roce 1875 - byl to Český klub veslařský a bruslařský.

Zejména v posledním dvacetiletí 19. století u nás začaly houfně vznikat místní sportovní spolky. (turistické, střelecké, veslařské, bruslařské a cyklistické).³⁸ Sport se postupně organizačně osamostatnil, tzn., že se oddělil od tělocviku.

V roce 1888 pak byl skupinou vlastenců kolem Vojty Náprstka založen Klub českých turistů (KČT), později jedna z největších turistických organizací v Rakousku-Uhersku.

Významnými sportovními funkcionáři této doby byli:

- Aktivní sportovec **Josef Rössler- Ořovský** (1869 - 1933). Stál u kolébky řady sportovních odvětví u nás např. lyžování, kanoistiky, ledního hokeje, kopané atd. i sportovních organizací: Bruslařského závodního klubu, Českého ski klubu Praha, Českého yacht klubu Praha, České atletické amatérské unie, Českého olympijského výboru, Svazu kanoistů, Svazu lyžařů a dalších. Na mezinárodních sportovních kongresech úspěšně bojoval za českou sportovní samostatnost.
- Sředoškolský profesor **PhDr. Jiří Guth** (Guth- Jarkovský). (1861 - 1943) nebyl aktivní sportovec, byl však významný funkcionář turistiky. V letech 1915 - 1926 byl předsedou Českého, později Československého klubu turistů. Díky známosti s Pierrem de Coubertinem se stal členem Mezinárodního olympijského výboru (MOV). Byl spoluautorem olympijské charty. V letech 1919 – 1923 byl generálním tajemníkem Mezinárodního olympijského výboru.

V českých zemích tedy v devatenáctém století došlo, stejně jako v celé Evropě, k bouřlivému rozvoji tělovýchovy a sportovních aktivit. Dvacáté století pak bylo ve znamení sportovních úspěchů českých a československých reprezentantů. Současně však mnoho sportovců bylo z politických důvodů perzekuováno.

Organizační změny ve vrcholových sportovních orgánech v českých zemích, resp. v celém bývalém Československu, související s politickými a státoprávními změnami, jsou záležitostí další. Např.:

- v roce 1951 byl ustanoven Svaz pro spolupráci s armádou (SVAZARM), který sdružoval zejména zájemce o tzv. branné sporty,
- v roce 1957 byl ustaven Československý svaz tělesné výchovy (ČSTV); v roce 1990 jej nahradil Český svaz tělesné výchovy.

---

³⁸ Tamtéž.

V současné době v ČR nejvíce sportovních organizací zastřešuje Česká unie sportu (ČUS), která vznikla v roce 2013. V ČUS jsou dobrovolně sdruženy sportovní svazy s celostátní působností, sportovní kluby a tělovýchovné jednoty i jejich sdružení, jsou-li ustaveny jako spolky podle Občanského zákoníku, zákon č.89/2012.³⁹

Atletické oddíly a kluby sdružuje Český atletický svaz (ČAS), který je samosprávným sdružením atletických oddílů a klubů na území České republiky.⁴⁰ Eviduje kolem 55 tisíc členů ve více než 270 oddílech a klubech. Český atletický svaz je členem Mezinárodní asociace atletických federací (IAAF) a jejím prostřednictvím kontinentální Evropské atletiky.

Obdobně jsou organizovány další sporty, např. gymnastika⁴¹

Problémem poslední doby je úbytek vhodných sportovišť, resp. financování jejich údržby, či pronájem vhodných ploch. V poslední době se např. hovoří o problému se stadionem fotbalového klubu Bohemians 1905.⁴²

Situace s nedostatkem vhodných sportovišť jde tak daleko, že se hledají sportoviště doposud neevidovaná a že se při tomto hledání používají vědecké metody.⁴³ U outdoorových (venkovních) sportů je samozřejmě situace jiná. Poměrně dost je cyklostezek; ve městech je situace ve vztahu k cyklistům horší, mj. proto, že na cyklostezkách stojí auta.

V České republice se situací v oblasti sportu centrálně zabývá zejména Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), které patří mezi ústřední orgány státní správy. V čele MŠMT stojí člen vlády ČR – v současné době PhDr. Marcel Chládek, MBA, ministr školství, mládeže a tělovýchovy. Působnost MŠMT vymezuje

---

³⁹ Srov.: webové stránky ČUS, dostupné on-line na: <http://www.cuscz.cz/o-nas/co-je-cus.html> [cit.: 19. 11. 2014].

⁴⁰ Srov.: Český atletický svaz, O nás, dostupné on-line na: <http://www.atletika.cz/o-nas/> [cit.: 2. 11. 2014].

⁴¹ Srov.: *Stanovy ČGF*, dostupné on-line na:

http://gymnastika.cstv.cz/upload.cs/3/350a8225_0_stanovy_cgf_26.05.2013_.pdf [cit.: 6. 11. 2014].

⁴² Srov.: iDNES.cz.: *Zastupitelstvo schválilo směnu pozemku za stadion Bohemians 1905*, dostupné on-line na: http://fotbal.idnes.cz/stadion-bohemians-1905-zastupitelstvo-prahy-10-f3f-fotbal.aspx?c=A141002_164308_fotbal_min [cit.: 6. 11. 2014].

⁴³ Srov.: BRÜMMER K. & EICHLER R.: *Assessing Tacit Knowledge through Symbolic Representations. The Example of Mapping Sport Spaces* (Posuzování nevyslovených znalostí prostřednictvím symbolického znázornění. Příklad mapování sportovních prostorů) in: *Symbol ve výchově, umění a sportu*, UK Praha, Pedagogická fakulta, 2011, ISBN 978-80-7290-428-0.

zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR.⁴⁴

Postavení sportu ve společnosti jako veřejně prospěšné činnosti vymezuje zákon č. 115/2001 Sb., ze dne 28. února 2001 ve znění zákona č. 219/2005 Sb., který stanoví úkoly ministerstev, jiných správních úřadů a působnost územních samosprávných celků při podpoře sportu.

---

⁴⁴ Srov.: webové stránky MŠMT, dostupné on-line na: <http://www.msmt.cz/sport> [cit.: 19. 11. 2014].

2. OLYMPIJSKÉ HRY

Olympijské hry (OH) nebo jak se obecně říká „olympiády“ jsou sportovní festivaly, které vznikly ve starověkém Řecku a byly obnoveny na konci 19. století. OH jsou přední světovou sportovní soutěží.

2.1. Antické olympijské hry

Ze všech her (sportovních festivalů), konaných po celém Řecku, olympijské hry byly nejslavnější. Konaly se jednou za čtyři roky v období mezi 6. srpnem a 19. září. Olympijské hry, stejně jako téměř všechny řecké hry, byly nedílnou součástí náboženského festivalu. Konaly se na počest boha Dia (též Zeus) v Olympii v řeckém městském státu Elis v severozápadní části poloostrova Peloponés. Olympijské hry byly původně jednodenní a jednalo se především o náboženské obřady. Tento charakter měla i jediná "sportovní" soutěž - běh na jeden stadion. Prvním vítězem, jehož jméno se zachovalo, byl Coroebus Elis, kuchař (v roce 776 př. n. l.).⁴⁵

Postupem času přibývaly další soutěže, náboženský obsah se však již podstatně neměnil. S rozšiřováním programu bylo nutno přikročit i k prodloužení doby konání her. Přesné údaje chybí, je však pravděpodobné, že nejpozději roku 688 př. n. l. nebo 680 bylo trvání her prodlouženo na dva dny, později až na pět dní. S růstem programu rostl i význam her. Z lokálních her, kterých se z počátku účastnili jen závodníci z Peloponésu, se koncem 7. století staly hry všeřecké. Roku 393 n. l. se konaly pravděpodobně poslední oficiální olympijské hry, rok nato zakázal císař Theodosius I. další konání pohanských slavností a tím i olympijských her.⁴⁶

2.2. Novodobé olympijské hry (Olympijské hnutí)

Obnova olympijských her, resp. založení novodobých olympijských her, je spojená s osobou francouzského pedagoga a historika barona **Pierre de Coubertin** (1863 – 1937), původním jménem Pierre de Frédy.⁴⁷

---

⁴⁵ Srov.: Encyclopedia Britannica, *Olympic Games*, dostupné on-line na:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/428005/Olympic-Games> [cit.: 2. 11. 2014].

⁴⁶ Srov.: KÖSSL J., ŠTUMBAUER J., WAIC M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultury*.

⁴⁷ Srov.: Encyclopædia Britannica, Pierre-baron-de-Coubertin, dostupné on-line na:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/140008/Pierre-baron-de-Coubertin> [cit.: 5. 11. 2014].

Coubertin o obnovení olympijských her neusiloval kvůli hrám samotným a ani pro něj nebyly nejdůležitější sportovní rekordy. Coubertin olympijské hry považoval za prostředek k dosažení vzdělávacích cílů. Důležitá byla zásada rovnosti, tj. každému musely být zajištěny stejné podmínky a hodnotící kritéria, a to bez ohledu na původ, rasu nebo společenskou třídu.

Přesto ze začátku novodobých olympijských her se projevovalo určité elitářství spojené s tím, že:

- účast na OH měla být uskutečňována bez jakékoliv finanční podpory, tj. na vlastní náklady soutěžícího,
- mělo se soutěžit jen pro čest, nikoliv pro peníze,
- bylo požadováno, aby se OH zúčastnili jen nejlepší z nejlepších.

Coubertin však později na základě tlaku MOV od svých požadavků slevil.⁴⁸

Samotný nápad renesance olympijských her souvisel s tehdejším zvýšeným zájmem o historii starověkého Řecka a o starověké olympijské hry. V letech 1829 a 1875 – 1881 a v roce 1875 byly v Olympii dokonce provedeny vykopávky.⁴⁹

Jak však již bylo uvedeno, je třeba si uvědomit, a měli bychom na to být hrdí, že zakladatelem Sokola - Tyršem objevený „olympismus“ předešel o tři desetiletí olympismus Coubertinův.⁵⁰

Ve dnech 16. - 25. června 1894 Coubertin zorganizoval mezinárodní Kongres pro obnovení olympijských her na Sorbonně v Paříži. Zúčastnilo se jej 79 delegátů ze 49 svazů a klubů zastupujících 12 zemí. Coubertin na tomto kongresu navrhl znovu zavést olympijské hry. Kongres s návrhem souhlasil a odsouhlasil složení řídicího orgánu - Mezinárodního olympijského výboru. (MOV), který pak rozhodl, že první novodobé olympijské hry se budou konat v Aténách a že se potom budou opakovat každé čtyři roky. Prvním předsedou MOV (v letech 1894 – 1896) byl řecký obchodník, spisovatel Demetrius Vikelas (1835 – 1908).⁵¹

První olympiáda, která se konala ve dnech 6. - 15. 4. 1896 v Aténách, byla úspěšná a po jejím skončení se Coubertin stal předsedou MOV. V této funkci setrval 29

---

⁴⁸ Srov.: HODAŇ, B.: K problému filozofické kinantropologie, str.223.

⁴⁹ Srov.: Encyclopædia Britannica, Olympia, dostupné on-line na:
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/427961/Olympia> [cit.: 5. 11. 2014].

⁵⁰ Srov.: HODAŇ, B.: K problému filozofické kinantropologie, str.210.

⁵¹ Srov.: *Encyclopædia Britannica, Dimitrios-Vikelas*, dostupné on-line na:
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/1087000/Dimitrios-Vikelas> [cit.: 5. 11. 2014].

let. Coubertin vytvořil olympijský protokol, ceremoniály zahájení i zakončení her a je i autorem první olympijské vlajky, symbolu a hesla. Jak již bylo uvedeno členem MOV a spoluautorem olympijské charty byl též Jiří Guth – Jarkovský. Coubertin zemřel v Ženevě v roce 1937 a byl pohřben v Lausanne (sídlo MOV); jeho srdce bylo na jeho žádost pohřbeno v Olympii.

První zimní OH se uskutečnily až v roce 1924 (od 25. 11. – 4.2) ve francouzském městě Chamonix.

Před rokem 1970 byly moderní OH oficiálně určeny jen pro amatérské sportovce. V roce 1980 bylo umožněno, aby v některých sportovních disciplínách soutěžili i profesionální sportovci. V současné době jsou OH otevřené pro všechny sportovce, a to dokonce i pro špičkové profesionální basketbalisty a fotbalisty.⁵²

OH byly mnohokrát vystaveny politickým nátlakům. Nejhorší ze všeho byla vražda izraelských sportovců teroristy v roce 1972 na OH v Mnichově.

Při OH jsou prováděny (poprvé v roce 1968 na zimních olympijských hrách v Grenoblu ve Francii) stále přísnější antidopingové laboratorní testy krve a moče sportovců. Ještě na olympijských hrách v Římě 1960 se dánský cyklista zhroutil a zemřel poté, co jeho trenér mu dal amfetamin.⁵³

Charmaine Crooks, člen MOV, který získal stříbrnou medaili v běhu na 4 x 400 m (Los Angeles 1984) řekl: ""Olympijské hry jsou prestižní a sportovci, kteří se účastní, opravdu věří v "ducha olympismu", který má moc sjednotit svět a šířit pozitivní poselství. Jsme sportovci, kteří jsou hrdí na to, že mají tu čest reprezentovat svojí zem."⁵⁴

Olympijské hry patří mezi nositele jednoty všech národů. V součinnosti Univerzity Karlovy a Olympijské akademie ČOV byly pořádány mezinárodní konference k tématům:

- Prostory porozumění ve výchově, umění a sportu (2002),
- Odpovědnost ve výchově, umění a sportu (2003),
- Pragma jako tvůrčí čin ve výchově, umění a sportu (2005).⁵⁵

---

⁵² Srov.: *Encyclopedia Britannica, Olympic Games*, dostupné on-line na:

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/428005/Olympic-Games> [cit.: 5. 11. 2014].

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Olympic.org Site officiel du Mouvement olympique (Oficiální stránky MOV), dostupné on-line na:

<http://www.olympic.org/fr/content/le-cio/commissions/athletes/olympiens/> [cit.: 16. 11. 2014].

⁵⁵ Srov.: HOGENOVÁ, A. Úvod ke sborníku „*Pragma jako tvůrčí čin ve výchově, umění a sportu*“.

2.2.1. Mezinárodní olympijský výbor

Mezinárodní olympijský výbor (MOV); angl. International Olympic Committee (IOC); franc. Comité International Olympique, je řídicí orgán olympijského hnutí.

MOV je trvalá nezávislá organizace, která má sídlo v Lausanne ve Švýcarsku. MOV volí své vlastní členy. Maximální počet členů (od roku 1999) MOV je 115, z toho 15 členů je z řad aktuálních olympijských atletů, 15 členů je z řad prezidentů národních olympijských výborů, 15 členů je z řad prezidentů mezinárodních sportovních federací. Zbytek členů jsou zasloužilí jedinci. Členové jsou voleni na osm let s odchodem ve věku 70 let. Členové MOV jsou považováni za nezávislé velvyslance svých národních sportovních organizací a nesmí přijmout žádné instrukce od vlád svých zemí apod.⁵⁶

2.2.2. Olympijská charta

Olympijská charta je základním dokumentem moderního olympijského hnutí. Olympijské hnutí je podle této charty mezinárodní společenské hnutí podporující rozvoj sportu a mezinárodní spolupráci. Představuje svornou, organizovanou, všeobecnou a trvalou činnost všech jednotlivců a uskupení inspirovaných olympijskými hodnotami. Cílem olympijského hnutí je přispívat k vytváření mírovějšího a lepšího světa výchovou mládeže prostřednictvím sportu. Pod vedením Mezinárodního olympijského výboru jako nejvyššího orgánu sdružuje organizace, sportovce a další osoby. Hlavními složkami olympijského hnutí jsou (kromě MOV) mezinárodní sportovní federace a národní olympijské výbory, dále organizační výbory olympijských her a zejména sportovci, jejichž zájmy tvoří základní prvek činnosti olympijského hnutí. Dále pak rozhodčí, trenéři a jiní sportovní funkcionáři a techničtí pracovníci. Olympijské hnutí tvoří rovněž další organizace a instituce uznané MOV. Příslušnost k olympijskému hnutí vyžaduje dodržování Olympijské charty a uznání ze strany MOV.⁵⁷

---

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ *Olympic charter*, International Olympic Committee, Lausanne/Switzerland, 2013, *Olympic charter*, dostupné on-line na: http://www.olympic.org/documents/olympic_charter_en.pdf [cit.: 5. 11. 2014].

V chartě je mj. v podstatě uvedeno, že:

- a) Olympismus⁵⁸ je životní filozofie, která povznáší a kombinuje do vyváženého celku vlastnosti těla, vůle a ducha. Slučuje sport s kulturou a vzděláváním. Olympijské hnutí usiluje o vytvoření způsobu života, založeného na radosti z úsilí, na výchovné hodnotě dobrého příkladu. Usiluje o sociální odpovědnost a o respektování základních universálních etických principů.
- b) Cílem olympijského hnutí je využití sportu pro harmonický rozvoj lidstva, pro mír na světě a pro zachování lidské důstojnosti.
- c) Olympijské hnutí je koordinované, organizované, univerzální a trvalé.
- d) Symbolem olympijského hnutí je pět propojených kruhů, a to jako symbol toho, že olympijské hnutí má působnost na pěti světadílech. Vyvrcholením olympijského hnutí jsou olympijské hry, kterých se zúčastňují nejlepší světoví sportovci.
- e) Provozování sportu je lidským právem. Každý jednotlivec musí mít možnost sportování, a to bez jakékoli diskriminace a v olympijském duchu, který vyžaduje vzájemné porozumění v duchu přátelství, solidarity a fair play.⁵⁹
- f) Uznávajíce, že sport se uskutečňuje v rámci společnosti, sportovní organizace, zapojené v olympijském hnutí, mají autonomní práva a povinnosti, tedy možnost svobodně vytvářet a kontrolovat pravidla sportu, určovat strukturu a správu vlastních organizací, dále mají právo svobodných voleb bez jakéhokoli vnějšího vlivu a mají odpovědnost za uplatňování zásad dobré správy.
- g) Jakákoli forma diskriminace vůči zemi nebo osobě z důvodu rasy, náboženství, politického přesvědčení, pohlaví či z jiného důvodu je neslučitelná s příslušností k olympijskému hnutí.
- h) Příslušnost k olympijskému hnutí vyžaduje dodržování Olympijské charty a uznání ze strany MOV.

2.3. Současní hrdinové OH

Čeští, resp. českoslovenští, sportovci získali na novodobých olympijských hrách řadu ocenění. Jména sportovců, jako byl běžec Emil Zátopek, běžkyně Jarmila Kratochvílová (držitelka světového rekordu), rekordmani v hodů oštěpem - Dana

---

⁵⁸ V angl. znění Olympijské charty je uvedeno „Olympism“, které je překládáno do češtiny jako „olympismus“. Jak v angličtině, tak v češtině se jedná o slovo málo používané a do jazykových slovníků nezařazené; jiné je „Olympic Movement“ tj. „olympijské hnutí“.

⁵⁹ fair play (angl.) = slušná, poctivá hra.

Zátopková, Barbora Špotáková, Jan Železný (držitel světového rekordu); gymnastky Eva Bosáková, Věra Čáslavská; Roman Šebrle (desetibojář), Milena Duchková-Neveklovská (skoky do vody), Kateřina Neumannová (běh na lyžích), Martina Sáblíková (rychlolbruslařka), Eva Samková (snowboardcross) a jména a výkony mnoha dalších českých a československých sportovců zná snad každý.

Vynikajícím českým atletem byl např. běžec **Emil Zátopek** (1922-2000). Stal se prvním člověkem na světě, který uběhl trať dlouhou 10 km za méně, než 29 minut a trať dlouhou 20 km za méně, než jednu hodinu. Nejvíce se ale proslavil v roce 1952 na OH v Helsinkách, kde vyhrál běh na 5 km, běh na 10 km a dokonce i maratón, i když ho tehdy běžel poprvé v životě. Ve všech třech disciplínách se tehdy zároveň stal držitelem nového olympijského rekordu.

Je vhodné připomenout i československého rekordmana v běžeckých disciplínách Oskara Hekše, který v roce 1932 na olympijských hrách v Los Angeles skončil osmý v maratonu a který se později projevil i jako bojovník proti fašismu a v Osvětlení byl popraven. Nebo Evžena Rošického, který nás v roce 1936 reprezentoval na letních OH v Berlíně, za války se pak zapojil do protinacistického odboje a 25. 6. 1942 byl popraven.

Pro bývalé Československo byly velmi úspěšné XIX. OH 1968, konané v Mexiku. Přitom po srpnové okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy byla československá účast na olympijských hrách velice ohrožena. Nakonec však do Mexika odjelo 122 sportovců, kteří se v konečném hodnocení států umístili opět, stejně jako na OH Tokio 1964, mezi prvními deseti.⁶⁰ Věra Čáslavská na těchto OH získala čtyři zlaté medaile v osmiboji jednotlivkyň, v přeskoce, v prostných a ve cvičení na bradlech. K nim připojila dvě stříbrné ve cvičení na kladině a jako členka družstva sportovních gymnastek. Českoslovenští sportovci získali dalších osm medailí, celkem 13.⁶¹

Věra Čáslavská pak byla v letech 1995-2001 členkou MOV a v letech 1990-1996 předsedkyní ČOV.⁶²

V souladu s cílem bakalářské práce poukázat na etický a sociálně-kulturní vliv sportu, sportovních aktivit a tělesnosti ve společnosti, jsou v přílohách I a II této

---

⁶⁰ Viz: <http://www.olympic.cz/olympiada/33--tokio-1964> [cit.:11. 11. 2014].

⁶¹ Zdroj: <http://www.olympic.cz/olympiada/35--mexiko-1968> [cit.:11. 11. 2014].

⁶² Zdroj: <http://www.olympic.cz/sportovec/1376--vera-caslavska> [cit.:11. 11. 2014].

bakalářské práce přehledy českých atletů, kteří na OH získali medaili. Úspěchy našich sportovců podnítily zájem o sport u několika generací našich občanů.

Je samozřejmě vhodné si připomenout i úspěchy českých sportovců, na posledních olympijských hrách. V příloze III této bakalářské práce je proto přehled českých sportovců, kteří získali medaili na letních OH 2012 (Londýn) a v příloze IV je přehled českých sportovců, kteří získali medaili na zimních OH 2014 (Soči).

Nakonec této kapitoly dvě vzpomínky:

Olympijská medailistka ve skocích do vody z věže **Milena Duchková-Neveklovská** již patří mezi šedesátníky (nar. 25. 4. 1952). Ve čtrnácti letech byla čtvrtá na mistrovství Evropy. V šestnácti na olympijských hrách 1968 v Mexiku pak získala zlatou medaili. Pak opět zvítězila na mistrovství Evropy 1970 v Barceloně. Na OH 1972 v Mnichově získala stříbrnou medaili. Na mistrovství světa v roce 1973 v Bělehradě byla druhá. Na mistrovství Evropy 1974 ve Vídni byla čtvrtá. V roce 1976 se ještě zúčastnila XXI. OH v Montrealu. V té době dostudovala stomatologii na Lékařské fakultě UK a začala se více věnovat svému zaměstnání. Brzy poté se provdala za Petra Neveklovského. Po narození první dcery emigrovali do Kanady. Rodina se usadila ve Vancouveru, kde si Milena Duchková-Neveklovská, která mluví šesti jazyky, otevřela zubařskou praxi. V roce 1983 byla pak jako první sportovec z bývalého Československa uvedena do Síně slávy světového plavání ve městě Fort Lauderdale na Floridě.^{63, 64}

Mezi českobudějovickými sportovci byl známou a oblíbenou postavou boxer těžké váhy **Josef Němec** (1933-2013), který zesnul několik dní před svými osmdesátinami (10. 9. 2013). Za svůj největší sportovní úspěch považoval získání titulu mistr Evropy, který získal v roce 1963 v Moskvě, a to přesto, že v roce 1960 na OH v Římě získal bronzovou medaili.⁶⁵ Na OH v Melbourne (1956) a v Tokiu (1964) byl na 5. místě. Josef Němec byl jedenáctinásobný mistr Československa. Absolvoval 320 zápasů, z toho 308 vyhrál. Byl členem ČOV. Před svou smrtí působil jako trenér v Box klubu táty Němce v Českých Budějovicích. Jeho skromnost byla příkladná.⁶⁶

---

⁶³ Zdroj: Kolář F.: *Životní výročí Mileny Duchkové*, dostupné on-line na:

<http://www.olympic.cz/clanek/816--zivotni-vyroci-mileny-duchkove/cit.11.11.2014>].

⁶⁴ Pramen: Osobní vzpomínky autorky BP.

⁶⁵ Pramen: Vzpomínky pamětníka (Karel Kamarýt, České Budějovice).

⁶⁶ Srov.: ČTK: *Zemřel boxer Josef Němec, bronzový olympionik z Říma 1960*, dostupné on-line na :

http://sport.lidovky.cz/zemrel-boxer-josef-nemec-bronzovy-olympionik-z-rima-1960-pg4-/ostatni-sporty.aspx?c=A130910_210423_in-sport-fotbal_vlh [cit.:25. 10. 2014].

3. PEDAGOGIKA SPORTU

Pedagogika sportu je věda, která se zabývá výchovou ve sportovních činnostech. S pedagogikou sportu souvisí další věda, která se nazývá kinantropologie. Je to věda o pohybu člověka, resp. o člověku v pohybu. Někdy se proto místo pedagogika sportu říká pedagogika kinantropologie.

Jedním z nejvýraznějších faktorů určujících zdraví je vysoká úroveň vzdělání spojená se znalostí a dodržováním správné životosprávy, resp. zdravého životního stylu.⁶⁷

Tomáš G. Masaryk v této souvislosti napsal: „Pokud je to možno, všechny své síly musíme pěstovat souladně. Nejen ducha, nýbrž i tělo.“⁶⁸

T.G.Kovalenko, A.P. Schkljarenko a D.A. Uljanov z Volgogradské univerzity ve svém článku „Formování ideálů sportovní kultury u mladých studentů“ upozorňují na to, že při tělesné výchově mládeže je třeba úvodem věnovat náležitou pozornost formování ideálů sportovní kultury, což umožňuje odstranit „bolavá“ místa tradičního systému tělesné výchovy a vytvoří lepší organizačně-pedagogické podmínky učebního předmětu „tělesná výchova“.⁶⁹

Zajímavou myšlenku vyslovil Thomas Alkemeyer z univerzity Oldenburg: „Procesy formování návyků prostřednictvím pohybu mohou být studovány v příkladné formě ve sportu. Sportovní trénink skutečně může být považován za "přirozenou" laboratoř pro zkoumání procesů, v nichž konkrétní schémata vnímání, rozpoznávání, a myšlenky jsou utvářeny během procesu systematického učení řady pohybů. Ve sportu je tělesná stránka návyku oprostěna od své jazykové dimenze.“⁷⁰

Zajímavou otázkou sportovní výchovy se zabývá Franz Bochrath z univerzity Darmstadt. Jde o zvažování morálního významu normativních požadavků na sportovní soutěže a na sportovní výchovu v rámci aspektu diferenciací hodnot. V podstatě dochází

---

⁶⁷ Srov. KERNOVÁ, V., *Aktualizace strategického dokumentu „Zdraví pro všechny v 21. století“* s. 3, 6, 8. Dostupné z http://www.szu.cz/uploads/documents/czsp/CINDI/kurz/podpora_20zdravi.pdf [cit. 13. 3. 2015].

⁶⁸ MASARYK T. G.: *Ideály humanitní*, str.60.

⁶⁹ Srov.: KOVALENKO, SCHKLJARENKO a ULJANOV: *Formation of ideals of sports culture at students youth* (Formování ideálů sportovní kultury pro mladé studenty), str. 147-148.

⁷⁰ Srov.: ALKEMEYER T.: *The physicality of education. On the silent power of symbolic violence* (Tělesnost vzdělávání. O tiché síle symbolického násilí), in: *Éthos ve výchově, umění a sportu*, str. 142.tr. 142.

k tomu, že sport, resp. sportovní hry, je důležitý pro růst morální způsobilosti a že pochopení tohoto významu sportu je důležitým důsledkem morálního vzdělávání obecně. Podle Bochratha je třeba hledat, resp. najít shodu mezi navyklými objektivními a subjektivními schémata praktického chápání světa. Bochrath také uvádí, že soutěžní sport, který je ve světovém měřítku nezávislý, působí výchovně, protože otevírá možnost ukázat mladým lidem jaké je správné přiřazení morálních hodnot a jaký je jejich význam.⁷¹

V humanistických koncepcích výchovy se zdůrazňuje výchova před vzděláváním. Vzdělávání je jen součástí výchovy, kterou je třeba řešit z hlediska současného globálního světa. Současně je třeba tvořivě navazovat na humanistické tradice naší pedagogiky, zejména na podstatu odkazu J. A. Komenského, protože i sport může být nástrojem "nápravy lidských věcí".⁷² Významnou úlohu v procesu výchovy, včetně sportovní výchovy dětí a mládeže, mohou plnit neziskové organizace, např. skauting, salesiánské hnutí mládeže (SHM) nebo dokonce Sbor dobrovolných hasičů (SDH).

Skauting je celosvětové hnutí, jehož cílem je výchova a sebevýchova dětí a mladých lidí. Zakladatelem českého skautingu byl Antonín Benjamin Svojsík (1976-1938).

Salesiánské hnutí mládeže je křesťanský spolek dětí a mládeže, jehož posláním je (stejně jako u skautingu) výchova dětí a mladých lidí. V Českých Budějovicích je klub SHM v ul. E.Destinové. Hnutí je inspirováno životem Jana Bosca. Jan Bosco, resp. Don Bosco (někdy česky psán jako Bosko), vlastním jménem Giovanni Melchiorre Bosco (1815-1888) byl italský katolický kněz, který byl jedním ze zakladatelů salesiánského hnutí. V roce 1929 byl papežem Piem XI. beatifikován (prohlášen za blahoslaveného) a v roce 1934 byl kanonizován, tj. svatořečen neboli prohlášen za svatého.

Sbor dobrovolných hasičů je na mnohých místech vlastně jedinou zájmovou organizací a leckde se podílí i na výchově mladé generace.

---

⁷¹ Srov.: BOCHRATH F. *Education and Value Differentiation in sport* (Vzdělávání a diferenciacie hodnot ve sportu), str. 210-212.

⁷² Srov.: KRATOCHVÍLOVÁ E.: *Pedagogika volného času*, str. 265.

Při jakékoli edukační činnosti, tj. i při výchově ve sportovních činnostech, je třeba myslet na to, že v 21. století je nezbytná tzv. koncepce globální výchovy, která má ovlivnit dosavadní nežádoucí (negativní) vývoj na naší planetě.⁷³

V souvislosti s tím je vhodné se zmínit o tom, že u některých jedinců, a to jak z řad mládeže, tak z řad dospělých, probíhají určité adaptační procesy, a to:

- socializace – jedná se o proces, během něhož se člověk učí žít tak, jak je ve většinovém společenství obvyklé; u starších jedinců mužské populace tento proces probíhal během vojenské základní služby; dnes se musí hledat jiné formy tohoto procesu;
- akulturace - specifická forma adaptace na nové kulturní prostředí, když byl člověk předtím vychován v kulturním prostředí jiném.

V některých případech je proto vhodné, aby pedagog znal zvláštní formu pedagogiky – andragogiku, což je pedagogická disciplína zabývající se výchovou a vzděláváním dospělých.

Při jakékoliv výuce, tzn. i v pedagogice sportu, je důležitá osobnost pedagoga, (učitele, trenéra), která musí mít potřebné morální vlastnosti a potřebné znalosti.^{74 75} Jaroslav Kořa z UK Praha k tomu ještě dodává, že učitel musí být dostatečně sebejistý, musí být vhodně upraven a musí dodržovat zásady osobní hygieny.⁷⁶

Závěrem je vhodné uvést slova česká filosofky, fenomenoložky Anny Hogenové z UK Praha: „Učit se znamená být více, a proto také být plnějším a šťastnějším. I o tom je filosofie výchovy.“⁷⁷ Tato slova platí i v pedagogice sportu.

3.1 Pedagogika sportu při výuce dětí

U dětí je v první řadě třeba probudit zájem o sportovní a jiné pohybové aktivity a o případný výcvik v nějaké sportovní disciplíně. Probuzení zájmu o sport má pro ně pak

---

⁷³ Srov. DOJČÁR M.: *Potřebujeme „laboratoriá diálogu“?* in: *Dialog ve výchově, umění a sportu*, str. 142.

⁷⁴ Srov.: ŘEZNIČEK J.: *Digdaktická a učitelská etika v praxi.*, str. 12, UK Praha, Pedagogická fakulta, 2004, ISBN 80-7290-149-4.

⁷⁵ Srov.: LORENCOVÁ J.: *O smyslu profesní etiky učitelství*, In: *Smysl, cíl a účel ve výchově, umění a sportu (filosofická reflexe lidského chování)*, str. 92-108, UK Praha, Pedagogická fakulta, 2012, ISBN 978-80-7290-605-5.

⁷⁶ KOŘA J. *Profesionalizace učitelského povolání*, str. 32. In: *Učitelské povolání z pohledu sociálních věd*. UK Praha, Pedagogická fakulta, 1998, ISBN 80-86039-72-2.

⁷⁷ Srov.: HOGENOVÁ, A. *K fenoménu pohybu a myšlení*, str. 147.

zásadní význam pro celý jejich další život. Právě u dětí lze probuzení zájmu o sportovní a jiné pohybové aktivity nenásilně vyvolat prostřednictvím her.

Pedagogika sportu při výuce dětí má svoje specifika, např. při výuce sportovních disciplin u dětí je vhodné využít tzv. herní princip. Je vhodné:

- zaujmout klidný trenérský („filosofický“) pohled na trénink,
- organizovat trénink, pokud je to možné tak, aby veškerá činnost, nebo alespoň většina, byla realizována formou hry.

Cvičení, ve kterých děti nemají emotivní prožitek, jsou pro ně nezáživná a rychle je přestanou bavit. Pokud si děti hrají, jsou schopny sportovat dlouho bez větší únavy.

Vhodné je děti učit bez psychického tlaku, s možností jejich rozhodování o činnosti či intenzitě.⁷⁸

Helena Hejlová z Pedagogické fakulty UK se ve svém článku „Vztah k dítěti uvažovaný z příznání práva na dětství (Příspěvek k profesní etice učitelství)“ vyjadřuje takto: „Etickou odpovědí na otázku vztahu dospělosti vůči dětství je dbát na dobro dětí“ (str. 65).

Je třeba si uvědomit, že moderní rodiny, a to nejen v ČR, mají své problémy:

- děti a rodiče někdy žijí odděleně
- někteří rodiče jsou příliš zaujatí svými problémy
- někteří rodiče málo komunikují mezi sebou nebo málo komunikují se svými dětmi
- někteří rodiče pak tráví svůj volný čas odděleně od zbytku rodiny
- některé moderní babičky chtějí i v důchodu žít svůj vlastní život a péče o vnoučata je obtěžuje⁷⁹

Smutnou skutečností je to, že někteří rodiče své děti ke sportu a pohybu nevedou, že děti mají nedostatek pohybu, chodí méně do přírody a hodně času tráví u počítače nebo s problémovými partami.

Děti nebo i jejich rodiče mají různé otázky, na které musí být pedagog připraven. Např. na otázku „Škodí pravidelné a náročné cvičení zdraví?“ je vhodné odpovědět „Jestliže není jednostranné a neodvádí člověka od jiných důležitých stránek života, je přiměřené věku a zdravotnímu stavu, pak neškodí, ale prospívá“ nebo na otázku „Co je

---

⁷⁸ Srov. PERIČ, T. *Sportovní příprava dětí*. Teze přednášek pro studenty TŠ, UK, s. 15.

⁷⁹ Srov.: LASKYTÉ A. *Peculiarities of inter-personal relationships of children aged 6 to 7* (Zvláštnosti mezilidských vztahů dětí ve věku 6 až 7 let), in: *Pragma jako tvůrčí čin ve výchově, umění a sportu*, str. 246.

ted' ve vyspělých zemích moderní?“ odpovědět „Žít zdravě, hlídat si kondici, být fit“. Je však vhodné tyto informace poskytnout, i když je žáci nevyžadují.⁸⁰

Pokud jsou připravovány sportovní aktivity pro děti mladšího školního věku, je třeba mít na mysli, že se jedná o děti, které právě prožívají sice poměrně krátkou, ale důležitou etapu života. Je to období lidského života, kdy se některé děti teprve učí být samostatnější. Dospělý člověk, např. učitel, vychovatel, instruktor, či trenér je pro ně samozřejmě velkou autoritou. M.Vacínová a M.Langová ve své knize „Vybrané kapitoly z psychologie tvrdí, že: „významnou stránkou osobnosti učitelů jsou jejich životní a profesionální zkušenosti“.⁸¹ Na druhé straně se děti podřizují zájmům a zvyklostem dětského kolektivu. Velkou roli děti přikládají jakémukoliv úspěchu, ať už ve škole nebo při hře, či sportu. Může se ale stát, že pro úspěch ve sportu apod. nedávají pozor na ochranu vlastního zdraví. Zde právě musí plnit svojí roli dospělý člověk, který má děti na starost.

Mezi 9. -12. rokem věku dítěte pak jsou hry již často zaměřeny sportovně.⁸²

Při akcích, pořádaných v rámci školního vzdělávání, je nutná přítomnost pedagogicky vzdělaného příslušníka učitelského sboru. Je třeba si uvědomit, že mezi potenciálními účastníky akce mohou být i děti hyperaktivní⁸³, či děti hyperaktivní se syndromem poruchy pozornosti (*ADHD = Attention Deficit Hyperactivity Disorder*), kterou má 3-7 % dětí,⁸⁴ nebo děti s lehkou, případně doposud nediodagnostikovanou, poruchou autistického spektra.⁸⁵

Základním dokumentem upravujícím zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při sportovních aktivitách, pořádaných školou apod. je pak „Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů“, vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

---

⁸⁰ Srov.: NEŠPOR K, CSÉMY L., PERNICOVÁ H. *Prevence problémů působených návykovými látkami*, str.74-76.

⁸¹ VACÍNOVÁ M., LANGOVÁ M. *Vybrané kapitoly z psychologie*, str. 116.

⁸² Srov. *Vývojová psychologie – učební text Masarykovy univerzity v Praze*, kap. Specifické kvality dětských konativních projevů, Vývoj hry a zájmů, dostupné on-line z <http://www.fi.muni.cz/~qprokes/socka/socka3.html> [cit. 15. 11. 2014].

⁸³ Viz stránky o hyperaktivitě na portálu Sociální práce, dostupné on-line na: <http://socialni-prace.webnode.cz/hyperaktivita/> [cit.: 15. 11. 2014].

⁸⁴ Viz: CAHOVÁ P., PEJČOCHOVÁ J., OŠLEJŠKOVÁ H. *Hyperkinetická porucha/ADHD*. str. 373-377.

⁸⁵ Viz Portál o autismu [cit.: 15.11.201], dostupný on-line na:

<http://www.autismus.cz/vzdelavani-deti-s-pas/zakladni-doporuceni-a-strategie-pri-praci-s-lidmi-3.html>

3.2 Zážitková pedagogika

Historické kořeny pedagogiky zážitku se objevují již v koncepcích výchovy u antických filosofů Platóna (*427 př. n. l.)⁸⁶ a Aristotela (*384 př. n. l.)⁸⁷

Za pedagoga, který pochopil důležitost zážitku a jeho pomoc při výuce, je považován Jan Amos Komenský. V jeho díle byl kladen důraz na vlastní poznání. K tomu člověk dochází cestováním, praktickými zkušenostmi a poznáváním světa. Komenský poukázal na to, že hra je neopomenutelnou součástí výchovy a má v ní své jisté a důležité místo. Ve svém díle „Škola hrou“ napsal: „A přál bych si, abychom měli neklamnou, krátkou a účinnou cestu, jak k tomu všemu mládež přivést, aby se tak tato předehra života prováděla takřka hrou a aby škola byla opravdu hřištěm vzdělanosti, a ne těžkou duševní robotárnou, z níž by raději utíkali, než by na ní setrvali.“⁸⁸

Za velkou osobnost pedagogiky zážitku můžeme označit Kurta Hahna (1886 – 1974),⁸⁹ Cíl výchovy podle Hahna neleží ve shromažďování vědomostí, ale v otvírání cest k prožitkům, které lidem pomáhají odhalovat jejich dosud skryté síly a schopnosti. Za nepostradatelnou vlastnost považuje sociální soudržnost a morální chování a pocity, které se člověk nenaučí z teorie, ale pouze z vlastních zkušeností a vlastní praxe.⁹⁰

Důležitou součástí zážitkové pedagogiky jsou její programy. Mezi cíle programů zážitkové pedagogiky nejčastěji patří pozitivní rozvoj osobnosti účastníků akce.

Smyslem zážitkové pedagogiky je to, že některá problematika se lépe pochopí, když vnímání je provázeno intenzivním zážitkem. Směr tohoto ovlivňování je určen pedagogickým cílem.

Současně, se přitom pozitivně ovlivňuje osobnost účastníka akce. Je zde možnost poznání týmové spolupráce, důvěry a zodpovědnosti v kolektivu. Díky vlastní zkušenosti a pocitům, získaným při vzdělávání prožitkem, mohou účastníci akce lépe pochopit jednání ostatních. Účastníci akce se učí toleranci, respektu a umění kompromisů, a to na principu dobrovolnosti, což je další důležitý aspekt tohoto způsobu učení.

---

⁸⁶ Srov. KOLEKTIV AUTORŮ. *Filosofický slovník*, s. 261.

⁸⁷ Srov. tamtéž, s. 25.

⁸⁸ KOMENSKÝ, J. A. *Škola hrou*, s. 253-261.

⁸⁹ HANUŠ, R. CHYTILOVÁ, L. *Zážitkově pedagogické učení*, s. 22.

⁹⁰ Srov. tamtéž, s. 22-33.

Cíle zážitkové pedagogiky bývají většinou jiné u dětí, žáků a studentů a poněkud jiné při mimoškolním vzdělávání dospělých. Společným jmenovatelem je vždy pozitivní rozvoj osobnosti účastníka akce.

Cíly zážitkové pedagogiky (většinou u dětí, žáků a studentů) mohou být např.:

- probuzení zájmu o sportovní a jiné pohybové aktivity
- výcvik v nějaké sportovní disciplíně
- pohybové aktivity
- probuzení zájmu o zdravý životní styl
- poznání přírody, styk s přírodou
- probuzení zájmu o environmentální otázky
- environmentální výchova (výchova k odpovědnému zacházení s životním prostředím)

Cílem zážitkové pedagogiky ale může být i léčba závislostí nebo léčba další poruchy osobnosti a chování. Jedná se o extrémní nebo významné odchylky od způsobů, kterými průměrný člověk v dané kultuře vnímá, myslí, cítí a zvláště jaké má vztahy k druhým.⁹¹ Zážitková pedagogika je přitom jenom jednou částí léčby. Pedagogem (terapeutem) musí být kvalifikovaný odborník, který dokáže pro účastníky připravit vhodný program a který na závěr dokáže s účastníky akce jejich chování rozebrat.⁹²

Předností zážitkové pedagogiky je to, že lidská paměť si lépe pamatuje a lépe vstřebává informace, jejichž vnímání je provázeno silně prožívanými zážitky. Jedná se o tzv. interiorizaci, tj. zvnitřnění, resp. přijetí zkušenosti do vnitřního světa člověka (psychiky).

Jak již bylo uvedeno, jedním z nejnápadnějších faktorů, určujících zdraví, je znalost a dodržování správného životního stylu. Zážitková pedagogika je jeden z vhodných způsobů, jak naučit správné návyky. S tím samozřejmě souvisí probuzení zájmu o sportovní a jiné pohybové aktivity a případný výcvik v nějaké sportovní disciplíně.

---

⁹¹ Srov. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS): *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů*, dostupné z <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F60-F69.html> [cit.:27. 11. 2014].

⁹² Srov. KIRCHNER, J., Hátlová, B. *Aplikace kinezioterapie a terapie dobrodružstvím v léčbě závislostí*. s.2. Dostupné z http://www.osu.cz/zsf/sbornik/prisp_18.pdf [Cit.: 27. 11. 2014].

Zážitková pedagogika je též vhodný způsob environmentální výuky a vhodný způsob léčby závislostí.

Přínosem zážitkové pedagogiky je bezesporu možnost vlastního sebepoznání v nezvyklých situacích a tím i tedy možnost vlastního růstu, resp. pozitivního rozvoje osobnosti.

Přínosem je též poznání týmové spolupráce, důvěry a zodpovědnosti v kolektivu, posílení psychické odolnosti jedince v extrémních situacích.

Důležitým aspektem pro řešení psychických problémů některých potenciálních účastníků akce, nebo v tom horším případě přímých účastníků akce, je princip dobrovolnosti. Velkou úlohu zde hraje role facilitátora (pedagoga, instruktora, trenéra). Při akcích, pořádaných v rámci školního vzdělávání, je nutná přítomnost pedagogicky vzdělaného příslušníka učitelského sboru. Je třeba si uvědomit, že mezi potenciálními účastníky akce mohou být i jedinci hyperaktivní.⁹³

Mezi potenciálními účastníky akce zážitkové pedagogiky, pořádané pro dospělé jedince, nebo mezi přímými účastníky akce, pak mohou být osoby s poruchou osobnosti a chování, což samozřejmě klade též zvýšené nároky na osobnost facilitátora (terapeuta, instruktora, trenéra).

Lze konstatovat, že ke studiu této problematiky existuje dostatek odborné literatury. Bylo by zřejmě vhodné se více zabývat otázkami souvisejícími s psychickou připraveností potenciálních účastníků akcí zážitkové pedagogiky, konaných pro děti.

Forma zážitkového vzdělávání zaznamenala v posledních letech veliký rozvoj. Zájem o programové kurzy stále stoupá. Pro mnoho firem je tento způsob vzdělávání velice atraktivní a zároveň velice přijatelnou formou upevňování vztahů a pracovních skupin.

Zážitkové vzdělávání může většinou přispět k dodržování správného životního stylu, což je jeden z nejnápadnějších faktorů, určujících zdraví.

Při organizování a pedagogické kontrole kurzů zážitkového vzdělávání je třeba dbát na to, aby účastník kurzu nebyl omezen na svých nezadatelných právech, zejména na svém právu svobodně se rozhodovat. Nesmí též docházet k nevhodnému ovlivňování účastníků kurzu zážitkem, což se mnohdy záměrně, ale i nezáměrně děje.

---

⁹³ DOLEŽALOVÁ L. *Sociální práce, Hyperaktivita*, dostupné z <http://socialni-prace.webnode.cz/hyperaktivita/> [cit.:27. 11. 2014].

4. FENOMENOLOGIE

Fenomenologie je věda o jevech (fenoménech) našeho vědomí. Podle fenomenologie má filosofie popisovat zkušenosti a jevy takové, jaké jsou ve své vlastní podstatě, tzv. čisté podobě, bez širších souvislostí.

Pojem „fenomén“ je většinou popisován jako vnější, smyslově daná stránka nějaké věci; jev (KLIMEŠ 2005).

Jedním z velkých osobností fenomenologie, zakladatelem tzv. transcendentální fenomenologie, je prostějovský rodák Edmund Husserl (1859 - 1938), profesor filosofie v Gottingenu a Freiburgu.⁹⁴

Fenomenologie navázala na kartezianismus, který se vyrovnával s otázkou jistoty vědomí o sobě samém, otázkou dualismu duše a těla. Kartezianismus navázal na myšlenky René Descarta (1596-1650), lat. Cartesius, který problém vztahu těla a duše řešil ve smyslu teorie o vzájemném působení. Známý je Descartův výrok: „Myslím, tedy jsem“ (lat. „Cogito ergo sum“). Karteziáni hledají příčinu jevu – příčinnost neboli tzv. kauzalitu. Jedná se o vztah, v němž příčina a účinek jsou vzájemně propojeny.⁹⁵

Petr Urban, vědecký pracovník Filosofického ústavu AV ČR, který dříve působil i na Teologické fakultě Jihočeské univerzity uvádí, že fenomenologie již v díle Edmunda Husserla zkoumá lidskou tělesnost jako klíčový fenomén pro pochopení objasnění povahy naší subjektivity. Fenomenologický přístup k tělesnosti se od počátku snaží vyhnout redukování lidského těla na pouhý fyzický objekt.⁹⁶

Tomáš G. Masaryk, mimochodem přítel Edmunda Husserla, k tomu říká: „Tělo není jen hmota, ale energie, pud, vůle, chtění, to je tělo“.⁹⁷

---

⁹⁴ Srov.: KOLEKTIV AUTORŮ: *Filosofický slovník*

⁹⁵ Srov.: Tamtéž, str.70, 175.

⁹⁶ Srov.: URBAN P. (ed.) *Fenomenologie tělesnosti* (2011), str. 7.

⁹⁷ Srov.: Tamtéž, str. 51.

5. KINANTROPOLOGIE

Prof. PhDr. Petr Blahuš, DrSc. z Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze uvádí, že předmětem kinantropologie „je lidská záměrná pohybová činnost, její struktura a funkce, a její vztah k rozvoji člověka jako biopsychosociálního individua. Základní i aplikovaný výzkum se v rámci tohoto obecného určení zaměřuje mimo jiné především na pohybové činnosti z oblasti tělesných cvičení, rekreační a školní tělesné výchovy, tanečního pohybu, sportovních činností včetně sportu handicapovaných, různých forem pohybové rekreace, hraničně i z oblasti ergonomie a pracovních i dalších účelových sfér pohybových činností.“ (BLAHUŠ 2006:13)

6. KVALITATIVNÍ VÝZKUM

Pod pojmem kvalitativní výzkum se v sociálních vědách označuje výzkum, který neužívá statistických metod a technik. Kvalitativní výzkum se snaží interpretovat pohledy subjektů (respondentů) na určitou záležitost tak, že výzkumník (tazatel) přejímá jejich perspektivu. Využívá se podrobný popis každodenních situací. Jde o porozumění akcím a významům v jejich sociálním kontextu.

V kontextu fenoménu sport a tělesnost je třeba se hlouběji zamyslet nad smyslem rekordů ve sportovních disciplínách a nad otázkou významu pořadí účastníků ve sportovních soutěžích.

Anna Hogenová ve svém díle „K filosofii výkonu“ říká, že ve výkonné společnosti s vládnoucí intencí prosadit se, neexistuje nejvyšší výkon. Nic nejvyššího v takové společnosti není a nemůže být, všechno zde jest jen proto, aby bylo překonáno.“ Dále říká, že je to „moderně pojaté otroctví“ a klade otázku „jak z toho ven?“⁹⁸

Ve svém dalším díle „K fenoménu pohybu a myšlení“ Hogenová kritizuje adoraci (zbožňování) výkonností, protože v takové společnosti, kde se tento fenomén projevuje, není místo pro slabší jedince. Říká: „Co na tom, jestli tyto výkony jsou získány nepoctivým způsobem, rozhoduje legalita“. Dále říká: „Svědomí prostě není. A tak spousta lidí přišla k velkým majetkům, stejně jako spousta sportovců ke svým jedinečným výkonům“. Hogenová upozorňuje na skandální odhalení týkající se dopingu sportovců a na to, že sport se proměnil na výnosný byznys.⁹⁹

V této souvislosti je také vhodné připomenout známý fakt, že v některých sportovních disciplínách, např. v krasobruslení, se bohužel stává, že hodnocení někdy neprobíhá objektivně a je ovlivněno různými faktory, např. osobními sympatiemi nebo geopolitickými vazbami apod. Jedná se o disciplíny, které jsou hodnoceny bodově, tj. při jejichž hodnocení se nepoužívá měření, ale porotci dávají body (např. za umělecký dojem).

Proto je třeba připomenout známé heslo „Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se“. Toto rčení má svojí historii. V 19. století si sportovní organizace pravidelně zvolily nějaké motto. Jako oficiální motto olympijských her Coubertin přijal frázi "Rychleji,

---

⁹⁸ HOGENOVÁ, A. *K filosofii výkonu*, str. 388.

⁹⁹ HOGENOVÁ, A. *K fenoménu pohybu a myšlení*, str. 45-6.

výše, silněji", latinsky "Citius, altius, Fortius". Toto rčení zřejmě vymyslel jeho přítel Henri Didon (mnich, učitel a atletický nadšenec). Dnes už je obava toto motto používat, protože to může někdo nesprávně vyložit ve prospěch drog zvyšujících výkonnost.

Stejně známý je výrok známý jako "krédo OH": „Není důležité zvítězit, ale zúčastnit se“. Málokdo ví, že se jedná o zkrácený výrok Coubertina, který v originále zní: „L'important dans la vie ce n'est point le triomphe, mais le combat, l'essentiel ce n'est pas d'avoir vaincu mais de s'être bien battu“, v překladu pak: „Důležitou věcí v životě není vítězství, ale zápas, základem není to, že se zvítězilo, ale že se bojovalo dobře“. I toto rčení má svojí historii. Ethlelbert Talbot (pensylvánský biskup) řekl na svém kázání 19. července 1908 v Londýně, během IV olympiády: "Důležitou věcí v těchto olympiádách není ani tak vítězství, jako účast". Coubertin, který byl především pedagog, přikládal této větě "velmi filozofický význam" a zdůraznil k tomu se vztahující pojmy.¹⁰⁰

V této souvislosti se někdy používá anglické rčení „last, but not least“ (poslední, ne však nejmenší), a to v tom smyslu, že i poslední v pořadí je stejně významný.

---

¹⁰⁰ Olympic.org Site officiel du Mouvement olympique (Oficiální stránky MOV), dostupné on-line na: <http://www.olympic.org/fr/content/le-cio/commissions/athletes/olympiens/> [cit.: 16. 11. 2014].

7. PŮSOBENÍ SPORTU NA PSYCHIKU A VÝVOJ ČLOVĚKA A OSOBNOSTI

Pozitivní působení sportu na psychiku, tj. na vnitřní svět člověka, a tím i na jeho vývoj, je nesporné. Jak již bylo uvedeno, v dnešní době mnozí rodiče své děti k pohybu tolik nevedou – právě sport je vhodným prostředkem ke zvýšení jejich pohybové aktivity a tím i ke zlepšení jejich životního stylu.

Podle již citovaného Bochratha je třeba najít shodu mezi navyklými objektivními a subjektivními schémata praktického chápání světa, tzn., že je třeba najít shodu mezi povinnostmi a péčí o svoji tělesnost. Je to jakási polemika s názorem, že by se mladí lidé měli věnovat místo sportu jiným činnostem.¹⁰¹ Zcela jistě však tato kritéria nelze vztáhnout na sporty nákladné nebo na sporty extrémně nebezpečné.

Známé je české přísloví: „Veselá mysl, půl zdraví“. Méně známé je italské přísloví: „Veselá mysl tahá hřebíky z rakve“. Znamená to, že naše zdraví je ovlivněno nejen faktory fyzickými, ale i psychickou pohodou. Sport, případně zájem o dění ve sportu, může pomoci i tím, že lidem pomáhá udržet si psychickou pohodu.

Zvlášť je to důležité u lidí určitým způsobem handicapovaných. Například Roman Pišný z Jindřichova Hradce řadu let bojuje s nemocí „dystrophia muscul progressiva“ tedy s progresivní svalovou dystrofií Beckerova typu. Tato zákeřná choroba člověka postupně omezuje – nejdříve ztrátou hybnosti, postupně dochází k omezení a utlumení dalších životních funkcí. Přitom je známým znalcem sportu a organizátorem sportovních akcí. Pracuje jako externí redaktor Jindřichohradeckého Deníku, kam dodává obrazové zpravodajství Týdeníku Jindřichohradecka a zároveň pracuje jako externí zpravodaj pro okres Jindřichův Hradec v portálech Jihočeský sport a Jihočeský fotbal. V neposlední řadě také kompletně zpracovává sportovní rubriku Jindřichohradeckého zpravodaje.¹⁰²

---

¹⁰¹ Srov.: BOCHRATH F. *Education and Value Differentiation in sport in Smysl, cíl a účel ve výchově, umění a sportu*, str. 210-212.

¹⁰² Zdroj: POTMĚŠILOVÁ H.: I prohraný zápas lze vyhrát, blog.aktualne.cz, 21. 11. 2014, dostupné online na: <http://blog.aktualne.cz/blogy/hana-potmesilova.php?itemid=24175>. [cit.:23. 11. 2014].

7.1. Vliv pohybu na zdraví

Nezbytným předpokladem k zachování a upevňování normálních fyziologických funkcí organismu je pohyb. Pohyb zvyšuje pocit duševní pohody, zpevňuje kosti, zvyšuje tělesnou zdatnost a je prevencí chronických neinfekčních chorob.¹⁰³

Anna Hogenová uvádí, že „Lidský pohyb se nedá redukovat pouze na pohyb těla, patří sem i myšlení, cítění, vůle – zkrátka celý lidský život od narození po smrt“.¹⁰⁴

Také Světová zdravotnická organizace (WHO) doporučuje pravidelnou fyzickou aktivitu jako snadný, dostupný a levný způsob, jak se vyhnout hypertenzi (vysokému krevnímu tlaku).¹⁰⁵

Moudří lidé pochopili význam pohybu pro zdraví člověka již před tisíciletími. Například v biblickém Starém zákoně je mj. uvedeno toto přísloví: „Lenoch k talíři natáhne ruku, zvednout ji k ústům už ale nezvládne“ (Přísloví 19/24). Papež Řehoř I. Veliký sepsal koncem 6. století n. l. výčet sedmi hlavních hříchů. Jako sedmý hřích jmenoval lenost (latinsky „acedia“), což je někdy též vykládáno jako nezájem o to, aby se cokoli zlepšilo. Většinou však i tato lenost (lajdáckost, pohodlnost) je spojená s lenivostí fyzickou – jde o nechuť k jakékoliv činnosti, natož k činnosti spojené s pohybem.

Joseph Maroon z University of Pittsburg Medicinal center ve své knize „Faktor dlouhověkosti“ uvádí, že velké porce jídla a nečinné tělo je hlavním činitelem obezity a s ní spojených nemocí. Dále uvádí, že pokud existuje zázračný a neškodný lék na většinu nemocí, které nás trápí, pak je to pohyb. Pohyb mj. zlepšuje duševní rovnováhu, povznáší náladu, zmírňuje depresi a úzkost; zmírňuje též podrážděnost a zlepšuje trpělivost. Za jednu z nejlepších aerobních činností považuje tanec.¹⁰⁶ Tělesná činnost posiluje svaly a kosti, čímž snižuje riziko osteoporózy (řidnutí kostí), stimuluje též činnost mozku, včetně paměti.¹⁰⁷

Rovněž David B. Argus z Keck School of Medicine of University of Southern California říká, že cvičení má magický dopad na tělesný systém. Upozorňuje na to, že

---

¹⁰³ Srov. MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. A KOL.: *Výchova ke zdraví*.

¹⁰⁴ Srov.: HOGENOVÁ, A.: *Etika a sport*, str. 10.

¹⁰⁵ Srov.: The Regional Office for Europe of the World Health Organization:

Health 2020, A European policy framework and strategy for the 21st century, Copenhagen, 2013, ISBN 978 92 890 0279 0, dostupné online na: <http://www.who.cz/publikace.html> [cit.: 23. 11. 2014].

¹⁰⁶ Srov.: MAROON J. *Faktor dlouhověkosti*, str. 244-245.

¹⁰⁷ Tamtéž, str. 315.

se nemusíme závodně věnovat atletice nebo gymnastice. Uvádí, že fyzická aktivita je snadnější, nežli bychom si mysleli; zejména, když budeme vědět, že je to jediné vědecky dokázané „tajemství“ mládí, které nevyžaduje velké finanční ani časové investice.¹⁰⁸

Je třeba si však uvědomit, že nemoci vyvolané fyziologickými příčinami někdy vznikají následkem špatného hospodaření s vlastnostmi zdroji organismu a jeho fyziologickými schopnostmi.¹⁰⁹ Není proto zcela v pořádku, když cvičitelé povzbuzují své svěřence, kteří na to nejsou viditelně fyzicky a psychicky připraveni, k rychlejším pohybům. Cvičitelé proto musí znát základy pedagogiky, psychologie a fyziologie.

Některé kultury mají poněkud jiný pohled na sport a sportovní činnosti. Odborník přes čínskou medicínu Petr Hoffmann upozorňuje na to, že podle Číňanů není dobré, když se člověk v mládí vyčerpá nadměrnými tréninky, protože v pozdějším věku mu budou síly chybět. Říká, že Číňané doporučují nesilové sporty, u kterých je kladen důraz na postřeh, inteligenci, techniku a koordinaci pohybů, a ne na jednostranné přetížení. Nedoporučují proto silové, náročné a vytrvalostní sporty; lidé by měli sportovat pro radost z pohybu nebo hry. Člověk by se měl udržovat jak v psychické, tak ve fyzické kondici. Podle Číňanů není pro zdraví nejdůležitější cvičit svaly, ale je důležité si uchovat pružnost kloubů. Spousta lidí tam brzo ráno cvičí v parcích.¹¹⁰

7.2. Sporty spojené s pohybovou aktivitou

Vhodným prostředkem pro udržení tělesné i psychické kondice člověka je sport, zejména rekreační sportovní aktivity, např. běh, turistika, jízda na kole, posilování. Tyto aktivity většinou zapojují velké svalové skupiny, které podporují správnou látkovou výměnu v těle. To má následně kladný vliv na krevní tlak, hmotnost a obvod pasu, na vyplavování důležitých hormonů, správnou činnost ledvin atd.¹¹¹ Oblíbené, zvláště u žen, jsou různé formy tělesných cvičení jako je jóga, aerobic, pilates. Dále jsou uvedeny nejběžnější sportovní pohybové aktivity.

---

¹⁰⁸ Srov.: AGUS D. B. *Konec nemocem?* s.214-215.

¹⁰⁹ Srov.: SIKIRIĆ J.:*Paracelsův záhadný svět (2. část)*.

¹¹⁰ Srov.: HOFFMANN P. *Na frekvenci čínské medicíny*, str. 26-27.

¹¹¹ Srov.. HOLAJ R. *Fyzická aktivita a riziko hypertenze*. In: Arteriální hypertenze - současné klinické trendy. Praha: Triton, 2014, roč. 12, s. 117-124.

7.2.1. Atletika

Vhodným prostředkem pro udržení dobré tělesné i psychické kondice člověka je atletika, např. běh.

Atletika (z řeckého slova *áthleon*) byla pěstována již v antice a byla hlavní náplní antických olympijských her. Atletika je základním sportovním odvětvím a zahrnuje přirozené pohybové vlastnosti člověka, tj. běh, chůzi, skoky, vrhy a hody.

7.2.2. Gymnastika

Gymnastika z řeckého "gymnos" byla v antickém Řecku zahrnuta do systému celkového harmonického rozvoje člověka v duchu kalokagathie. Gymnastika je sport s dlouhou tradicí.

Mezi českými gymnasty jsou celosvětově známá jména nositelek olympijských medailí - Eva Bosáková, Věra Čáslavská. Již méně známý je fakt, že otec Evy Bosákové Alois Věchet byl vynikajícím sokolským gymnastou a účastníkem letních olympijských her, konaných v roce 1936 v Berlíně.

Je vhodné též připomenout málo známý životní příběh gymnasty Josefa Novotného (1906-2003), který byl náhradníkem v našem týmu pro zmíněné berlínské olympijské hry. Jeho další účast na OH byla znemožněna nacistickou okupací Československa a jeho uvězněním.¹¹² Josef Novotný byl členem ČOV a dožil se úctyhodných 97 let.¹¹³ Na jeho dlouholeté dobré fyzické i duševní kondici měl jistě vliv sport.

Moderní gymnastika pak v sobě spojuje (kombinuje) prvky baletu, gymnastiky, divadelního tance a akrobacie a to jak s náčiním, tak bez něj.

Gymnastika (moderní i sportovní) se řadí mezi tzv. esteticko-koordinační sporty, kam také patří krasobruslení a sportovní aerobik,

7.2.3. Turistika

Jak již bylo uvedeno, turistika má v Čechách dlouhou tradici. Mezi oblíbené formy sportovních aktivit patří pěší turistika a její zvláštní forma - horská turistika. Tyto formy turistiky mají příznivý vliv na fyzickou i psychickou kondici turistů.

Při chůzi pracují stehenní a hýžděové svaly, svaly kolem boků a břišní svaly. Turisté si sami volí tempo chůze apod.

---

¹¹² Pramen: Vzpomínky pamětníka (Karel Kamarýt, České Budějovice).

¹¹³ Srov.: Seznam členů ČOV, dostupné on-line na: <http://olympicdev.a2.esports.cz/text/43--seznam-clenu-a-r#N> [cit.:25. 10. 2014].

Při chůzi s hůlkami, tzv. „**nordic walking**“ navíc pracují svaly horních končetin a zad. Nordic walking tedy posiluje i horní část těla.

Pěší turisté, pokud jdou po silnici apod., musí jít po levé krajnici vozovky; tam kde není krajnice, nebo když je krajnice neschůdná, musí chodit co nejbližší při levém okraji vozovky. Je vhodné, aby chodci měli na sobě reflexní a fluorescenční materiály, aby je bylo dobře vidět.

Pěší turistika nebo cykloturistika je u starších lidí snad nejrozšířenější sportovní aktivitou. Dá se říci, že tyto formy turistiky přibližují lidem přírodu, seznamují je s environmentálními otázkami a vedou je k ekologickému myšlení.

Hodně lidí pěstuje turistiku bez registrování v nějakém sportovním oddílu. Organizovaní turisté jsou organizováni buď v KČT, nebo v turistickém oddílu některé jiné sportovní organizace, např. v TJ Sokol.

Pojem „turistika“ je velice široký a zahrnuje i formy, které nemůžeme nazvat sportovní aktivitou, např. autoturistika, obchodní turistika nebo kulinářský turismus; pojem „sportovní turismus“ může dokonce zahrnovat jen návštěvy sportovních utkání bez vlastní pohybové aktivity.¹¹⁴

7.2.4. Cyklistika

Cyklistika má v českých zemích dlouhou tradici.

Rekreační cyklistika, zvláště pak cykloturistika, je rozšířena i mezi staršími lidmi. Je doporučována i lékaři. Cyklistiku lze doporučit i lidem s nadváhou nebo s nemocnými klouby.

Každý, kdo usedne na kolo, by si měl uvědomit, že k jízdě na kole nerozlučně patří cyklistická přilba. Cyklistická přilba musí být schváleného typu a musí být na hlavě dobře upnutá – nesmí se na hlavě pohybovat.

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích stanovuje v § 58, že cyklista mladší 18 let je povinen za jízdy použít ochrannou přilbu schváleného typu podle zvláštního právního předpisu a mít ji nasazenou a řádně připevněnou na hlavě; dítě mladší 10 let smí jet na jízdním kole jen pod dohledem osoby starší 15 let; to neplatí pro jízdu na chodníku, cyklistické stezce a v obytné a pěší zóně.

Jízdní kola musí mít povinnou výbavu dle přílohy č. 13 k vyhlášce č. 341/2002 Sb. o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

---

¹¹⁴ Srov.: SCHWARTZHOFFOVÁ E.: *Sportovní turismus*.

Pro jízdu na horských kolech se používá angl. zkratka **MTB** (*mountain bike*). Pro úzké cyklistické stezky, vhodné pro jednosměrnou jízdu na horském kole, se používá angl. termín „**singletrack**“.

Pod pojmem cyklistika je zahrnuto i několik adrenalinových, resp. extrémních sportů, jako je např. **biketrial**, který je provozovaný na speciálních a horských kolech, při němž jde především o bezchybné překonání nejrůznějších přírodních i umělých překážek. Biketrial je samostatný sport, který se provozuje mimo vozovky, a to v lesích, na uzavřených plochách a nyní stále více v trialových parcích.¹¹⁵ Pro odhadnutí míry rizikovitosti a úrazovitosti u tohoto sportu chybí zatím podklady. Může vyhovovat mladým lidem, na druhé straně jsou námitky proti provozování tohoto sportu ve volné, zvláště pak v chráněné, přírodě. Pro označení jízdy ve volném terénu se používá anglický termín „**freeride**“.

7.2.5. Spinning

Spinning je provozován v posilovnách na speciálních kolech – spinnerech. Může sloužit jako příprava pro cyklistické výlety nebo cyklistické soutěže.

7.2.6. In-line bruslení

In-line bruslení na kolečkových bruslích je poměrně nový druh sportu, kterému se věnuje stále více zájemců. Provozuje se většinou na vhodných cyklostezkách (pokud to není zakázané).

Součástí vybavení při in-line bruslení jsou chrániče, které chrání ruce (dlaně), lokty a kolena před odřením či dokonce zlomeninami při pádu nebo různých kolizích.

Vliv otřesů na klouby a páteř je mnohem nižší, než při běhu. Bruslení lze doporučit i lidem s nadváhou. Sport není vhodný pro starší lidi.

7.2.7. Skateboarding

Poměrně nový sport, resp. rekreační aktivita, je skateboarding. U nás se začal rozvíjet teprve v 90. letech minulého století. Skateboard je deska se čtyřmi kolečky.

7.2.8. Tenis

Tenis je sportovní pohybová aktivita, na kterou musí být hráč dobře fyzicky a psychicky připravený. Vyžaduje taktické myšlení, schopnost dlouhého soustředění a vnitřní klid. Pro někoho může být v některých lokalitách příliš finančně náročný, protože se většinou hraje v tenisových klubech, kde se platí klubové členské poplatky nebo poplatek za používání hřiště.

---

¹¹⁵ Zdroj: <http://www.biketrial.cz/zajemci/co-je-to-biketrial> /cit.: 24. 11. 2014].

7.2.9. Stolní tenis

Stolní tenis je sportovní pohybová aktivita, která má obdobné vlastnosti jako tenis. Je doporučován jako nesilový sport, u kterého je kladen důraz na postřeh, techniku a koordinaci pohybů, a ne na jednostranné přetížení.¹¹⁶ Není finančně náročný a hraje se v různých klubovnách, a to i na vesnicích.

7.2.10. Golf

Golf je sportovní pohybová aktivita vhodná pro všechny věkové kategorie. Pro někoho může být:

- příliš finančně náročný, protože se většinou hraje v golfových klubech, kde se platí klubové členské poplatky nebo většinou poměrně vysoký poplatek za používání hřiště;
- příliš snobský, protože golf má svoje pravidla chování (golfovou etiketu), a to jak pro chování na hřišti, tak pro chování v klubovně či v klubové restauraci; za nevhodné oblečení se považuje třeba tílko bez límečku nebo někdy i modré džíny.

7.2.11. Vodní sporty

Plování a vodáctví patří mezi nejstarší sporty. **Plování** může být i lékařsky doporučenou procedurou. Pro některé choroby je plování považováno za vhodnou rehabilitační aktivitu.

Dříve velmi populární sjíždění českých řek na kanoích je narušeno výstavbou přehrad. Pro splouvání horního toku Vltavy, který patří do chráněné krajinné oblasti Šumava, existuje registrační systém – bez předběžné registrace není sjíždění povoleno.

Dnes je populární **rafting**, který je provozován na nafukovacím plavidlu, tzv. raftu a spočívá ve sjíždění vodních toků různého stupně obtížnosti. Sjíždění některých rychle tekoucích toků může být až extrémně nebezpečné.

7.2.12. Úpolové sporty

Pojem „úpol“, který je v hovorové češtině téměř nepoužívaný, je synonymem pro zápas, zápolení; pojem „úpoly“ pak v tělovýchově znamená cvičení, při kterých cvičenec přemáhá odpor živé síly (přetah, přetlak apod.). Společným rysem úpolových sportů je kolísavá (acyklická) pohybová činnost, při které je kolísavá intenzita zatížení. Uplatňují se všechny pohybové schopnosti, ale zejména koordinace pohybů. Důležitá je

---

¹¹⁶ Srov.: HOFFMANN P. *Na frekvenci čínské medicíny*, str. 26-27.

funkce smyslů. Mezi úpolové sporty patří box, řeckořímský zápas, šerm, ale i sebeobrana typu taekwon-do, karate, jiu-jitsu, krav maga apod.

Je až s podivem, kolik mladých dívek kursy sebeobrany v současné době navštěvuje; kromě aspektu bezpečnostního je zde ještě aspekt pohybový a jako vedlejší efekt ještě vliv na psychiku - upevnění sebevědomí, což je jen dobře.

7.2.13. Kolektivní sporty

Mezi oblíbené kolektivní sporty patří např. basketbal, fotbal, házená, volejbal, nohejbal, hokejbal, florbal, baseball, softball, pozemní hokej.

V létě je výhodné pěstovat **plážový volejbal** (beach voleyball), který se hraje naboso v písku. Písek pak tlumí nárazy a nejsou zatěžovány klouby a páteř; pozitivně také působí na příčnou klenbu chodidel.

Jedním z nejrozšířenějších a finančně dostupných kolektivních sportů je **fotbal**. Sdružuje mládež a zaujetí fotbalem pak trvá do pozdního věku. Fotbal má už jen tím, že přivádí mládež do kolektivu, kladné účinky na psychiku.

Zajímavé, i když kontroverzní, je tvrzení, že fotbal je u nás výrazně provázaný s pivní kulturou. „Máme tu Gambrinus ligu, pivo se prodává i na stadionech. Leckde po tréninku následuje odchod všech, včetně trenéra, do hospody," říká primář oddělení závislostí léčebny v Praze-Bohnicích Karel Nešpor, který se opírá o výsledky průzkumu. Podle něj hodně záleží na partě, do které se sportovec dostane. Právě nezdravý sociální kontext u některých sportovních disciplín vede k častějšímu pití, kouření nebo hazardu. Obdobně se vyjadřuje Ladislav Csémy – psycholog, který vede Laboratoř sociální psychiatrie v Psychiatrickém centru Praha, kde zároveň zajišťuje zahraniční styky.¹¹⁷

§ 4, odst. 1, písm. a) zákona č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi zakazuje při sportovních podnicích prodávat nebo podávat alkoholické nápoje, anebo jinak umožňovat jejich požívání. Problém je v tom, že dodržování tohoto ustanovení zákona není někdy vymáháno, a to i v případech, kdy je užívání alkoholu neúměrné.

7.2.14. Zimní sporty

Mezi oblíbené zimní sportovní rekreační aktivity patří **lyžování**, a to jak běžecké, tak sjezdové.

---

¹¹⁷ Zdroj: KARÁSKOVÁ I.: Nejdřív góly, pak pivo.

Sjezdové lyžování je rychlý, dynamický a samozřejmě fyzicky náročný sport, který okouzlí nejednoho sportovce.

Sjezdové lyžování je bohužel pro rodiny nebo jedince s nízkými příjmy těžko dostupné. Zvláště markantní je to u dětí a mladých lidí ze sociálně slabých rodin, kdy bývá problém s tím, aby děti z těchto rodin jeli na lyžařský výcvikový kurz, případně s tím, aby měli vhodné vybavení. Je proto vhodné, když lyžování je pro tuto skupinu občanů usnadněno, např. zapůjčením lyžařských potřeb nebo vstřícnou nabídkou sportovních oddílů nebo provozovatelů vleků apod.

Při lyžování, zejména pro lyžování na sjezdovkách, platí tzv. základní pravidla lyžařského provozu (příloha V).¹¹⁸

Speciální disciplínou akrobatického lyžování je **skicross**, při níž několik lyžařů zároveň sjíždí trať s umělými překážkami. Tratě pro skicross mají klopené zatáčky a terénní vlny. Sport je vhodný pro mladší lidi. Není vhodné jej provozovat mimo prostory pro provozování tohoto sportu určené, tj. ve volné, zvláště pak v chráněné, přírodě.

Skoky na lyžích jsou natolik speciálním sportem, že jejich hodnocení z hlediska tělesnosti je nepodstatné.

Při lyžování, stejně jako při každém jiném fyzicky náročném sportu, se organismus, má-li zůstat zdravý, samozřejmě nesmí přetěžovat. Při sjezdovém lyžování, se někdy lyžaři pohybují rychlostí až 100 a někdy i více kilometrů za hodinu, což může být při kolizi nebo vyjetí z tratě velmi nebezpečné.

Poměrně nový zimní sport je **snowboarding**. U nás se začal provozovat teprve v 90. letech minulého století. Součástí zimních olympijských her je od roku 1998. Jedná se o surfování na sněhu na snowboardu – speciálně vyrobené desce, která je pevně připnutá k oběma nohám jezdce. K jízdě na snowboardu je vhodné mít kompletní výbavu - přilbu, chránič páteře, ochranu zápěstí. Zvláštní disciplínou snowboardingu je **snowboardcross**, který je obdobou skicrossu; v této disciplíně získala na OH 2014 naše Eva Samková zlatou medaili.

Pro jízdu na lyžích nebo na snowboardu ve volném terénu se používá angl. termín „freeride“ (stejně jako u cyklistiky).

---

¹¹⁸ Srov.: KONÍČEK, T. *I na sjezdovkách platí stanovená pravidla*. MV ČR dostupné on-line z <http://www.mvcr.cz/clanek/i-na-sjezdovkach-plati-stanovena-pravidla.aspx> [cit. 30. 11. 2014].

Další zimní sportovní aktivitou je **bruslení**. Za mrazivého počasí je velkým zážitkem bruslení na přírodní bruslařské dráze na Lipně. Je zde 6 – 8 m široká a 11 km dlouhá upravovaná dráha doplněná o půjčovnu bruslí.

Mezi oblíbené zimní kolektivní sporty patří **lední hokej**. Zřídka se hraje i tzv. **bandy** nebo též bandy hokej. Je to kolektivní míčový sport hraný na ledové ploše, který se vyvinul pravděpodobně z pozemního hokeje.

7.3. Motorismus

Motorizované sporty nejsou většinou spojeny s pohybovou, resp. tělesnou činností a jsou víceméně rázu technického, resp. se jedná o ovládání technického zařízení (HODAŇ 2009). Motorizovaným sportům se nedá upřít zvýšená míra soutěživosti, i když to bohužel někdy má (při nehodách) tragické následky. Kladem motorizovaných sportů je to, že jejich vyznavači v nich mají svého „konička“ a že se pravidelně setkávají, mnohdy i na mezinárodní úrovni, což může mít kladný vliv na jejich psychiku.

Motorizované sporty jsou ale svým způsobem kontroverzní. Pro někoho totiž mohou být znakem konzumní společnosti. Problém je i v tom, že komunity lidí zapojených do motorizovaných sportů nebo provozující motorismus jen rekreačně, např. komunity motorkářů, představují desítky nebo dokonce stovky vozidel, které se někde nečekaně objeví.

Pro lidi, kteří motorizmu neholdují, působí poněkud divně, např. když:

- motorkářské srazy jsou konány v centrech městských památkových rezervací, např. v Českých Budějovicích odpoledne na Štědrý den, nebo když
- srazy motorkářů jsou konány v chráněných krajinných oblastech, např. na Šumavě.

K provozování těchto sportů je nutné čerpání přírodních zdrojů (pohonných hmot). Proto a ještě z jiných důvodů, např. kvůli hlučnosti nebo znečišťování ovzduší výfukovými plyny, se dá namítnout, že provozování těchto sportů je v rozporu s odpovědným zacházením se životním prostředím (environmentální problematika) a tím i s problematikou tzv. udržitelného rozvoje. Papež František k otázce životního prostředí napsal, že: "Degradace životního prostředí je jednou z největších výzev, které

čelíme. Jedna z otázek, kterou si sami neklademe, je: Nepáchá lidstvo zločin takovým tyranským chováním se k přírodě?^{119 120 121}

Agresivní vůči životnímu prostředí je v některých případech zejména rallycross, motocross, autocross nebo tzv. off-road závody.

Výstižně to vyjádřil bývalý francouzský ministr kultury (2002 až 2004) filosof Luc Ferry: „Příroda ztrácí své půvaby, stává se gigantickým hřištěm“.¹²²

7.4. Další sporty

7.4.1. Jízda na koni

Za sportovní aktivitu se dá považovat i jízda na koni, kterou jak je známo, i ve vysokém věku provozoval první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk (1850 – 1937). Pro některé choroby je jízda na koni považována za vhodnou rehabilitační aktivitu. Jedná se o tzv. hipoterapii. Provozuje se buď v jízdárnách nebo v outdoorovém (venkovním) prostředí. Kůň při tom může působit jako terapeutický prostředek. Kontakt s koněm pomáhá lidem zlepšit jejich fyzický i psychický stav. Kůň je živý tvor, o kterého je třeba se denně starat, a i to může být přínosem pro psychický stav některých jedinců. **Hipoterapie** je vhodná i pro lidi, kteří se jinak mohou pohybovat jen s potížemi. Posilují se při ní zádové svaly. Jízda na koni ve volné přírodě může pomoci najít ztracenou psychickou rovnováhu.

7.4.2. Dostihový sport

Dostihový sport je jedním z nejstarších sportů. Někdy však dostihový sport je kritizován, a to v případech, kdy dostihoví koně jsou při závodě, zvláště překážkovém, zraněni a musí být utraceni.

Dále bývá tento sport kritizován kvůli sázkám na koně. Je třeba se vyvarovat toho, aby sázky na koně byly podporovány s tím, že slouží dobré věci.

---

¹¹⁹ Klasická definice udržitelného rozvoje podle zprávy Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj (tzv. Zpráva Brundtlandové) z r. 1987 zní takto: „Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích, a aniž by se to dělo na úkor jiných národů.“ (Zdroj webové stránky MŽP ČR, dostupné on-line na:

http://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj [cit.:20. 12. 2014].

¹²⁰ Srov.: MÜHLPACHR P. *Sociopatologie*.

¹²¹ Srov.: Wuketits F.M. *Přírodní katastrofa jménem člověk*.

¹²² FERRY L.: *Rozumět životu*, str.211.

7.4.3. Sporty zaměřené na přesnost

Sporty zaměřené na přesnost jako např. střelectví, lukostřelba, šipky, kuželky, bowling, sportovní rybaření apod. nejsou příliš náročné na pohybovou činnost, ale mají kladný vliv na lidskou psychiku tím, že se sportovci pravidelně setkávají a že ve sportu mají svého „koníčka“. Mohou se v nich uplatnit i starší hráči. U těchto sportů (šipky, bowling, kuželky) se zatím bohužel můžeme v některých hernách setkat s konzumací alkoholu a někdy i s kouřením.

7.4.4. Modelářství

Mezi sportovní aktivity se počítá i modelářství, i když se jedná spíše o zájmovou činnost, resp. o hobby (koníčka). Modeláři pořádají různé soutěže. Vyznavači tohoto sportu v něm mají svého „koníčka“, pravidelně se setkávají, a proto i tento sport má pozitivní vliv na psychickou kondici modelářů.

7.5. Etika sportu

Etikou se rozumí nauka o mravech, resp. filosofická disciplína, která řeší otázky lidského jednání vzhledem k mravním požadavkům.¹²³

Anna Hogenová v úvodu ke své knize „Etika a sport“ (1997) uvádí, že etika sportu je mladý obor, i když etika sama patří mezi nejstarší (filosofické) obory vůbec.¹²⁴

Významný český křesťanský filosof Jan Sokol pak poukazuje na to, že v různých společnostech existují různé mravy a že etika je tedy relativní.¹²⁵

Dominik Duka, kardinál, arcibiskup pražský, primas český pak k otázce střetu různých civilizací říká, že „křesťanství stojí na postoji k bližnímu bez ohledu na jeho národnost, náboženskost, ale také i jeho sociální postavení“.¹²⁶ Tato teze by se samozřejmě měla uplatňovat i ve sportu.

V této souvislosti je vhodné citovat i článek 1 Všeobecné deklarace lidských práv, schválené Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. prosince 1948: „Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.“

---

¹²³ Srov.: Kolektiv autorů: *Filosofický slovník*, str. 90-91.

¹²⁴ Srov.: HOGENOVÁ, A.: *Etika a sport*, str. 3.

¹²⁵ Srov.: Sokol Jan: *Etika a život*, str. 74.

¹²⁶ Srov.: *Jak to vidí Dominik Duka*, přepis živého vysílání na ČR 2 ze dne 20. 2. 2015, dostupné on-line na: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/_zprava/1458571 [cit.: 25. 2. 2015].

Působení sportu na psychiku a vývoj člověka může být pozitivní jen tehdy, když nikdo nebude ponižován nebo vysmíván proto, že v dané sportovní disciplíně neuspěl – to by samozřejmě nebylo „fair play“. Hodaň pojem „fair play“ formuluje takto: „čestné, rovné, spravedlivé, ohleduplné ... chování“.¹²⁷ Neúspěch může být totiž zapříčiněn různými, zejména genetickými nebo zdravotními faktory. Zvláště důležité je, aby tato hlediska byla zohledněna při práci s mládeží.

Samozřejmostí je, že:

- je nepřijatelná jakákoliv forma dopingu sportovců,¹²⁸
- je nepřijatelné jakékoliv ovlivňování hráčů nebo dokonce celého sportovního týmu ve snaze ovlivnit výsledek utkání nebo závodu; to samé platí ve vztahu k jezdcům v dostihovém sportu,
- je nepřijatelné jakékoliv ovlivňování rozhodčích či porotců; nepřijatelné jsou samozřejmě také případy, kdy rozhodčí či porotci nejsou nestranní z jiných důvodů, např. z důvodů geopolitických nebo z důvodu osobních sympatií k nějakému sportovci nebo sportovnímu týmu.

Jan Sokol k otázce spravedlnosti říká: „V celé západní tradici se spravedlnost pokládá za základní požadavek jednání mezi lidmi“.¹²⁹ Toto tvrzení samozřejmě platí i ve vztahu ke sportu a sportovním soutěžím.

Velkým nešvarem ve sportu je:

- propagace různých firem vyrábějících alkoholické nápoje,
- propagace různých výrobků tabákového průmyslu,
- propagace sázkové činnosti.

Je třeba se vyvarovat toho, aby:

- sázky na výsledky sportovních utkání nebo závodů byly podporovány s tím, že slouží dobré věci.¹³⁰
- na sportovních utkáních apod. byly prodávány nebo podávány alkoholické nápoje.¹³¹

---

¹²⁷ HODAŇ, B.: *K problému filozofické kinantropologie*, str.197.

¹²⁸ Srov.: HOGENOVÁ, A.: *Etika a sport*, str. 102-108.

¹²⁹ Srov.: Sokol Jan: *Etika a život*, str. 84.

¹³⁰ *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize o on-line hazardních hrách na vnitřním trhu*, publikované dne 28. 1. 2012 v Úředním věstníku Evropské unie, pod č. 2012.

¹³¹ Srov.: § 4, odst. 1, písm. a) zákona č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniami.

Anna Hogenová pak poukazuje na to, že existuje obrovský sportovní byznys a že je to odklon od antických ideálů.¹³² Poukazuje též na to, že provozování sportů v přírodě by mělo být prováděno ve vztahu k přírodě citlivě a s rozmyslem.¹³³

Na závěr této kapitoly je vhodné uvést, že jednotlivé sporty mají svoje zavedená, někdy i vyhlášená, pravidla chování na hřišti, na silnici, na sjezdové dráze apod. Příkladem je např. „Deset základních pravidel lyžařského provozu“ (viz Přílohu V).

---

¹³² Srov.: HOGENOVÁ, A.: *Etika a sport*, str. 97.

¹³³ Tamtéž, str. 116.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce „Sport a tělesnost jako fenomén“ bylo poukázat na etický a sociálně-kulturní vliv sportu, sportovních aktivit a tělesnosti ve společnosti, resp. na vztah sportu k formování člověka a ke zvýšení kvality jeho života. Bakalářská práce měla za cíl vysvětlit, že existuje spojitost mezi sportem a dobrou tělesnou i duševní kondicí.

V bakalářské práci byla provedena analýza zkoumaného problému. Hlavní pozornost byla věnována analýze působení sportu na psychiku a vývoj člověka a osobnosti

V závěru bakalářské práce pak je provedena syntéza nejpodstatnějších poznatků, zjištěných analýzou. Tyto poznatky jsou zformulovány do těchto bodů:

1. Jedním z nejvýraznějších faktorů určujících zdraví je sociálně-ekonomická úroveň občanů, spojená s vysokou úrovní vzdělání, zejména pak se znalostí a dodržováním správné životosprávy, resp. zdravého životního stylu. Pro každého je z hlediska jeho zdraví důležitý pohyb. Proto jsou důležité sportovní aktivity. Je důležité, aby lidé, kteří k pohybu nemají jinou příležitost, sportovali; každý samozřejmě podle svých možností a zdravotního stavu. Současně je však třeba si uvědomit, že pojem „zdraví“ je široký. Např. Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje zdraví jako „stav fyzické, psychické, sociální a estetické pohody“. Obdobně definuje zdraví i uznávaná Encyclopedia Britannica.¹³⁴
2. Každý člověk by měl najít shodu mezi povinnostmi a péčí o svoji tělesnost. Provozování sportu, pokud je přiměřené věku jedince a jeho zdravotnímu stavu, neškodí, ale prospívá.
3. Sport by neměl odvádět člověka od jiných důležitých stránek života. Přesto v případech, kdy člověk nemá na svůj oblíbený sport čas, nebo mu to již věk nedovolí, neměl by rezignovat na pohybovou činnost a sport by měl nahradit alespoň procházkami. Pokud to zdravotní stav dovolí, tak jsou vhodné dlouhé procházky ve svižném tempu. Na druhé straně je třeba hlídat si svůj zdravotní stav, nepřepínat své síly a sportovat s rozmyslem.
4. Sportovci by v zájmu vlastního zdraví měli správně hospodařit s vlastnostmi a zdroji těla a jeho fyziologickými schopnostmi, a to proto, aby je nepostihly nemoci

---

¹³⁴ Srov.: Encyclopedia Britannica, *Health*, dostupné on-line na: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/258178/health> [cit.: 26. 2. 2015].

vyvolané fyziologickými příčinami. Je samozřejmé, že jakákoliv forma dopingu je nepřijatelná.

5. Soutěživost je sice dobrý fenomén, ale nesmí tím trpět slabší jedinci. Když se někomu nedostává sil, je třeba pochválit jeho dobrou vůli. Nikdo nemůže být nucen k něčemu, co je nad jeho síly.
6. Organizované i neorganizované sportovní aktivity mládeže mohou mít pozitivní dopad na další život mladých lidí. Sportovní oddíly mohou mladým lidem nabídnout různé výhody, zejména však je vymanit z prostředí problémových komunit. Sport je vhodným prostředkem ke zvýšení jejich pohybové aktivity a tím i ke zlepšení jejich životního stylu.
7. Zařazení jedinců do sportovních kolektivů je jak po stránce tělesné, tak po stránce psychické, výhodné pro lidi různých věkových kategorií, zejména však pro mládež. Někdy je sport i vhodným prostředkem pro lepší kontakt lidí, žijících ve městech, s přírodou. Handicapovaným lidem pomáhá sport k tomu, aby si udrželi psychickou pohodu. Sport může pomoci odstranit různé společenské překážky, a to jak v místních komunitách, tak i v celoevropském a celosvětovém měřítku. Olympijské hnutí pak sjednocuje svět a šíří pozitivní poselství.
8. Provozování některých sportů, zejména sportů motorizovaných, může být někdy posuzováno jako kontroverzní, zejména když se na ně pohlíží z hlediska životního prostředí nebo z hlediska nákladů vynaložených na jejich provozování. Přesto může být provozování těchto sportů pro některé jejich příznivce přínosem, a to z hlediska jejich působení na lidskou psychiku. Provozování sportů v přírodě by mělo být prováděno ve vztahu k přírodě citlivě.
9. Provozování některých sportů, např. golf, tenis, ale i sjezdové lyžování, je pro rodiny či jedince s nízkými příjmy těžko dostupné. Je proto vhodné, když je provozování těchto sportů pro tuto skupinu občanů usnadněno, např. zapůjčením sportovních potřeb nebo nějakou vhodnou aktivitou sportovních oddílů apod.
10. Prostředky na sportovní aktivity by neměly být získávány propagací alkoholu, tabákových výrobků nebo sázením na výsledky sportovních utkání nebo na výsledky závodů.
11. Při sportovních soutěžích apod. by neměly být prodávány nebo podávány alkoholické nápoje. V místnostech, kde se sportuje, ve sportovních klubovnách a na schůzích sportovních oddílů by mělo být zakázáno kouření.

12. Je třeba se vyvarovat toho, aby byla podporována sázková činnost s odůvodněním, že sázková činnost slouží dobré věci. Škody, které patologické hráčství (gambling) na psychice postižených jedinců a na psychice lidí v jejich blízkém okolí způsobí, nejsou zdaleka zanedbatelné.

Téma „Sport a tělesnost jako fenomén“ je závažné a osobně jsem ráda, že jsem mohla bakalářskou práci na toto téma zpracovat. Myslím si, že dnešní společnost mnohdy nevěnuje otázkám spojeným s nezkomercionalizovaným sportem dostatečnou pozornost, což se pak následně projevuje na fyzickém i psychickém zdraví populace. Mám za to, že výchova ke zdravému pohybu ve volné přírodě, případně na vhodných sportovištích, při zachování úcty k přírodě, by měla začít již při výchově dětí v jejich rodinách.

Seznam použitých zdrojů

- AGUS D.B. *Konec nemocem?* Praha, Fortuna Libri, 2012, ISBN 978-80-7321-679-5.
- ALKEMEYER T.: „*The physicality of education. On the silent power of symbolic violence*“in: *Éthos ve výchově, umění a sportu*, UK Praha, 2009, ISBN 978-80-7290-387-0.
- BLAHUŠ, P. *Kinantropologie – k vývoji vědního oboru. Česká kinantropologie* (2006) 10/2, s.7–16, ISSN 1211-9261.
- BOCHRATH F. *Education and Value Differentiation in sport* in *Smysl, cíl a účel ve výchově, umění a sportu*, UK Praha, Pedagogická fakulta, 2012, ISBN 978-80-7290-605-5.
- BRÜMMER K. & EICHLER R.: *Assessing Tacit Knowledge through Symbolic Representations. The Example of Mapping Sport Spaces* (Posuzování nevyslovených znalostí prostřednictvím symbolického znázornění. Příklad mapování sportovních prostorů) in *Symbol ve výchově, umění a sportu*, UK Praha, Pedagogická fakulta, 2011, ISBN 978-80-7290-428-0.
- CAHOVÁ P., PEJČOCHOVÁ J., OŠLEJŠKOVÁ H. *Hyperkinetická porucha/ADHD*. *Neurologie pro Praxi*, 2010; 11(6):str. 373-377, ISSN - 1213-1814.
- DAVIES R., MOORHOUSE R. *Mikrokosmos*, BB/srt s.r.o.,Praha 2006,ISBN 80-7341-799-5
- DOJČÁR M.:*Potřebujeme „laboratoriá dialogu?* in: *Dialog ve výchově, umění a sportu (filosofická reflexe)*. Praha:Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta,2012.ISBN 978-80-7290-557-7.
- DOLEŽALOVÁ L. *Sociální práce, Hyperaktivita*. Dostupné z <http://socialni-prace.webnode.cz/hyperaktivita/>.
- *Encyclopedia Britannica*, dostupné on-line na: <http://www.britannica.com>.
- FERRY L.: *Rozumět životu*.Praha: Rybka Publishers, 2008, ISBN 978-80-87067-86-4.
- *Finder English-Czech dictionary*, Praha: Fin Publishing spol. s r.o., 2006, ISBN 80-86002-65-9.
- FOOLBROOK M. *Dějiny moderního Německa*, Praha:Grada, 2010, ISBN 978-80-247-3104-9.
- HANUŠ, R. CHYTILOVÁ, L. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha:Grada, 2009,

ISBN 978-80-247-2816-2.

- Harvard medical school: *Leisure time exercise*. Dostupné on-line na: <http://www.health.harvard.edu/newsweek/Leisure-time-exercise.htm>.
- HEJLOVÁ H. *Vztah k dítěti uvažovaný z přiznání práva na dětství (Příspěvek k profesní etice učitelství)*, in: *Éthos ve výchově, umění a sportu*, str. 55-68, UK Praha, 2009, ISBN 978-80-7290-387-0.
- Historie florentského fotbalu. Dostupné on-line na: http://www.calcistoricoflorentino.it/the_history.html
- Historie Orla, dostupné on-line na: <http://www.orel.cz/?ukaz=historie>
- *History of Football - The Origins*. Dostupné on-line na: <http://www.fifa.com/classicfootball/history/the-game/origins.html>
- HODAŇ, B. *Sokolský exil jako přirozený důsledek podstaty sokolství*. Tělesná kultura, Vol 31, No 2 (2008), Fakulta tělesné kultury, Univerzita Palackého, Olomouc. Dostupné on-line na: <http://www.telesnakultura.upol.cz/index.php/telesnakultura/article/view/7/7>.
- HODAŇ, B.: *K problému filozofické kinantropologie*: Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2436-1.
- HOFFMANN P. *Na frekvenci čínské medicíny*, str. 26-27., Euromedia Group, Praha 2002, ISBN 80-242-0854-7.
- HOGENOVÁ, A. *Etika a sport*. Praha: Karolinum, 1997, ISBN 80-7184-499-3.
- HOGENOVÁ, A. *K fenoménu pohybu a myšlení*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-244-1176-8.
- HOGENOVÁ, A. *K filosofii výkonu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, ISBN 80-8681-35-X.
- HOGENOVÁ, A. *Kvalita života a tělesnost*. Praha: Karolinum, 2002, ISBN 80-246-0457-4.
- HOGENOVÁ, A. *Pragma jako tvůrčí čin ve výchově, umění a sportu*, UK Praha, 2005, ISBN 80-729*0-204-0.
- HOLAJ R. *Fyzická aktivita a riziko hypertenze*. In: *Arteriální hypertenze - současné klinické trendy*. Praha: Triton, 2014, roč. 12, s. 117-124. <http://blog.aktualne.cz/blogy/hana-potmesilova.php?itemid=24175>.
- IAAF, About the IAAF, dostupné on-line na: <http://www.iaaf.org/about-iaaf>

- iDNES.cz: *Zastupitelstvo schválilo směnu pozemku za stadion Bohemians 1905*, dostupné on-line na: http://fotbal.idnes.cz/stadion-bohemians-1905-zastupitelstvo-prahy-10-f3f-/fotbal.aspx?c=A141002_164308_fotbal_min
- IOC, *Olympic charter*, dostupné on-line na: http://www.olympic.org/documents/olympic_charter_en.pdf.
- *Jak to vidí Dominik Duka*, přepis živého vysílání na ČR 2 ze dne 20. 2. 2015, dostupné on-line na: http://www.rozhlas.cz/dvojka/jaktovidi/_zprava/1458571 [cit.: 25. 2. 2015].
- JOHN J., NOSEK A. *Bowling a kuželky*. Praha: Grada, 2001, ISBN 80-247-9048-3.
- KARÁSKOVÁ I.: *Nejdřív góly, pak pivo. Fotbalisté prý mají blízko k alkoholismu*, DNES, vydává MAFRA, a.s., Praha, den vydání: 15. 8. 2013 ISSN 1210 1168.
- KERNOVÁ, V. Státní zdravotní ústav, Aktualizace strategického dokumentu „Zdraví pro všechny v 21. století“, podkladový materiál pro 39. zasedání Rady pro zdraví a životní prostředí, Praha 2. 12. 2010, dostupné on-line z http://www.szu.cz/uploads/documents/czyp/CINDI/kurz/podpora_20zdravi.pdf [cit. 16. 10. 2014].
- KIRCHNER, J., Hátlová, B. *Aplikace kinezioterapie a terapie dobrodružstvím v léčbě závislosti*. Dostupné z http://www.osu.cz/zsf/sbornik/prisp_18.pdf
- KLIMEŠ L.: *Slovník cizích slov*, 7. vydání, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2005, ISBN 80-7235-272-5.
- KOLÁŘ F.: *Životní výročí Mileny Duchkové*, dostupné on-line na: <http://www.olympic.cz/clanek/816--zivotni-vyroci-mileny-duchkove>.
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Filosofický slovník*, Euromedia Group, Praha 2009, ISBN 978-80-242-2582-1.
- KOMENSKÝ, J. A. *Orbis sensualium pictus*. Nakladatelství Machart, 2012, ISBN 978-80-87517-39-0.
- KOMENSKÝ, J. A. 1992. Škola hrou. In PŠENÁK, J. et al. *Výber z potockých spisov a rečí Jana Amosa Komenského*. Bratislava: Univerzita Komenského, s. 253-261, ISBN 80-223-0415-8.
- KONÍČEK, T.: *I na sjezdovkách platí stanovená pravidla*. MV ČR [cit. 2. 2. 2014] dostupné on-line z <http://www.mvcr.cz/clanek/i-na-sjezdovkach-plati-stanovena-pravidla.aspx>.

- KÖSSL J., ŠTUMBAUER J., WAIC M. *Vybrané kapitoly z dějin tělesné kultur.y.* Praha: Karolinum, 2004, 159 s. ISBN 80-246-0802-2.
- KOŤA J. *Profesionalizace učitelského povolání.* In: Učitelské povolání z pohledu sociálních věd. UK Praha, Pedagogická fakulta, 1998, ISBN 80-86039-72-2.
- KOVALENKO, SCHKLJARENKO a ULJANOV: *Formation of ideals of sports culture at students youth,* in: *Éthos ve výchově, umění a sportu,* str. 147-148, UK Praha, 2009, ISBN 978-80-7290-387-0.
- KRATOCHVÍLOVÁ E.: *Pedagogika volného času,* Univerzita Trnava, 2010, ISBN 978-80-8082-330-6.
- LASKYTÉ A. *Peculiarities of inter-personal relationships of children aged 6 to 7,* in: *Pragma jako tvůrčí čin ve výchově, umění a sportu,* UK Praha, 2005, ISBN 80-729*0-204-0.
- LIDDELL H. G., SCOTT R. *An Intermediate Greek-English Lexicon,* dostupné on-line z <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.04.0058%3Aentry%3Dpra%3Dgma>.
- LORENCOVÁ J.: *O smyslu profesní etiky učitelství,* In: *Smysl, cíl a účel ve výchově, umění a sportu (filosofická reflexe lidského chování),* str. 92-108, UK Praha, Pedagogická fakulta, 2012, ISBN 978-80-7290-605-5.
- MACHOVÁ, J., KUBÁTOVÁ, D. A KOL.: *Výchova ke zdraví.* Grada Publishing a.s., 2009, ISBN: 978-80-247-2715-8.
- MAROON J. *Faktor dlouhověkosti.* Noxi, s.r.o. Bratislava, 2010, ISBN 978-80-8111-031-3.
- MASARYK T. G.: *Ideály humanitní,* Melantrich Praha, 1990, ISBN 80-7023-036-3
- *Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů.* MŠMT dostupné on-line z <http://www.msmt.cz/sport/metodicky-pokyn-k-zajisteni-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi> [cit. 15. 11. 2014].
- MONTOYA G.: *Games and sports of pre-columbian origin,* Dostupné on-line na: <http://library.la84.org/OlympicInformationCenter/OlympicReview/1995/oreXXV6/oreXXV6t.pdf> .
- MÜHLPACHR P. *Sociopatologie,* MU Brno, 2008, ISBN 978-80-210-4550-7.
- NEŠPOR K, CSÉMY L., PERNICOVÁ H. *Prevence problémů působených návykovými látkami,* BESIP MV Praha, rok vydání a ISBN neuvedeny.

- Official website of the Paralympic Movement, dostupné online na: <http://www.paralympic.org/>
- Olympic.org Site officiel du Mouvement olympique (Oficiální stránky MOV), dostupné on-line na: <http://www.olympic.org/fr>.
- PERIČ, T. *Sportovní příprava dětí*. Teze přednášek pro studenty TŠ, Univerzita Karlova v Praze, Fakulta tělesné výchovy a sportu, dostupné on-line z http://www.ftvs.cuni.cz/katedry/ppd/doc/peric/sportovni_priprava_deti.pdf [cit.:16. 10. 2014].
- PEŠKOVÁ, J. PRŮKA, M. VAŇKOVÁ, I. *Hledání souřadnic společného světa: filosofie pro každý den*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-91-2.
- POTMĚŠILOVÁ H.: *I prohraný zápas lze vyhrát*, blog.aktualne.cz, 21. 11. 2014, dostupné on-line na: <http://blog.aktualne.cz/blogy/hana-potmesilova.php?itemid=24175>. [cit.:23. 11. 2014].
- *Příslovní krále Šalamouna*. České Budějovice: Biblion, 2003, ISBN 80-902458-8-9.
- SCHWARTZHOFFOVÁ E.: *Sportovní turismus*, Tělesná kultura, 2010, 33(2), 97–106, ISSN 1211-6521.
- SIKIRIĆ J.: *Paracelsův záhadný svět (2. část)*, Nová Akropolis - Zrcadlo kultury č. 7 ISSN: 1211-7323
- *Slovník spisovného jazyka českého*, Ústav pro jazyk český ČSAV, dostupné on-line na: <http://ssjc.ujc.cas.cz> [cit.:16. 10. 2014]
- Sokol J.: *Etika a život*, Praha, Vyšehrad, spol. s r.o., 2005, ISBN 978-80-7429-063-3.
- *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize o on-line hazardních hrách na vnitřním trhu*, publikované dne 28. 1. 2012 v Úředním věstníku Evropské unie, pod č. 2012.
- *Stanovy ČGF*, dostupné on-line na: http://gymnastika.cstv.cz/upload.cs/3/350a8225_0_stanovy_cgf_26.05.2013_.pdf
- SÜSS, V.: *Softball a baseball*. Praha: Grada, 2003, 113 s. ISBN 80-247-0658-X.
- The Regional Office for Europe of the World Health Organization: *Health 2020, A European policy framework and strategy for the 21st century*, Copenhagen, 2013, ISBN 978 92 890 0279 0, dostupné online na: <http://www.who.cz/publikace.html>.
- URBAN P.(ed.) *Fenomenologie tělesnosti*. Praha: Filosofia, 2011, ISBN 978-80-7007-350-6.

- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS): *Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů* dostupné z <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F60-F69.html>.
- VACÍNOVÁ M., LANGOVÁ M. *Vybrané kapitoly z psychologie*, Československý spisovatel, s. r. o., Praha 2011, ISBN 978-80-7459-014-6.
- Všeobecná deklarace lidských práv, schválena Valným shromážděním Organizace spojených národů dne 10. prosince 1948.
- Vyhláška č. 341/2002 Sb. o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.
- webové stránky ČUS, dostupné on-line na: <http://www.cuscz.cz/o-nas/co-je-cus.html>.
- webové stránky Evropské komise, dostupné on-line na: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm.
- webové stránky MŠMT ČR, dostupné on-line na: <http://www.msmt.cz/sport>.
- webové stránky MŽP ČR, dostupné on-line na: http://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj.
- webové stránky o autismu *Portál o autismu* dostupné on-line na: <http://www.autismus.cz/vzdelavani-deti-s-pas/zakladni-doporuceni-a-strategie-pripraci-s-lidmi-3.html>.
- webové stránky o hyperaktivitě na portálu Sociální práce [cit.: 15. 11. 2014], dostupné on-line na: <http://socialni-prace.webnode.cz/hyperaktivita/>.
- Wuketits F.M. *Přírodní katastrofa jménem člověk* Praha 2006, Granit s.r.o., ISBN 80-7296-047-4.
- zákon č. 115/2001 Sb., ve znění zákona č. 219/2005 Sb. (zákon o podpoře sportu).
- zákon č. 37/1989 Sb. o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.
- zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích.
- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR v aktuálním znění.

Seznam zkratek

angl.	anglicky
ČAS	Český atletický svaz
ČOV	Český olympijský výbor, dříve Československý olympijský výbor
ČGF	Česká gymnastická federace
ČR	Český rozhlas
ČSTV	Československý svaz tělesné výchovy; v roce 1990 jej nahradil Český svaz tělesné výchovy.
ČUS	Česká unie sportu
DG EAC	<i>Directorate General for Education and Culture</i> (Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu)
FTVS	Fakulta tělesné výchovy a sportu
franc.	francouzsky
IAAF	<i>International Association of Athletics Federations</i> (Mezinárodní asociace atletických federací)
IOC	<i>International Olympic Committee</i> (Mezinárodní olympijský výbor)
IPC	<i>International Paralympic Committee</i> (Mezinárodní paralympijský výbor)
ISBN	<i>International Standard Book Numbering</i> (Systém mezinárodního standardního číslování knih)
ISSN	<i>International Standard Serial Number</i> (Mezinárodní standardní číslo seriálové publikace)
JU	Jihočeská univerzita
KČT	Klub českých turistů
KU	Karlova univerzita

lat.	lainsky
MOV	Mezinárodní olympijský výbor
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MTB	<i>mountain bike</i> (horské kolo)
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
MU	Masarykova univerzita
n. l.	našeho letopočtu
OH	Olympijské hry
PF	Pedagogická fakulta
př. n. l.	před naším letopočtem
řec.	řecky
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SHM	Salesiánské hnutí mládeže
SVAZARM	Svaz pro spolupráci s armádou
TJ	tělovýchovná jednota
WHO	<i>World Health Organization</i> (Světová zdravotnická organizace)
ZOH	Zimní olympijské hry

Seznam příloh

- I. Český atletický svaz: Přehled medailistů olympijských her
- II. Český atletický svaz: Čeští (a českoslovenští) medailisté v historii OH
- III. Přehled olympijských medailí, které Češi získali na OH Londýn 2012
- IV. Přehled olympijských medailí, které Češi získali na ZOH 2014 (SOČI)
- V. Deset základních pravidel lyžařského provozu

Abstrakt

Bakalářská práce posuzuje etický a sociálně-kulturní vliv sportu, sportovních aktivit a tělesnosti ve společnosti. Je zaměřená na vztah sportu k formování člověka a ke zvýšení kvality jeho života.

The bachelor thesis assesses the ethical and socio-cultural impact of sports, sports activities and physicality in society. It focuses on the relationship between sport and the formation of human to increase quality of life.

I. Český atletický svaz: Přehled medailistů olympijských her¹³⁵

	Disciplína	Rok	Místo konání
ZLATO			
Emil Zátopek	10000 m	1948	Londýn
Emil Zátopek	5000 m	1952	Helsinky
Emil Zátopek	10000 m	1952	Helsinky
Emil Zátopek	Maratón	1952	Helsinky
Dana Zátopková	Oštěp	1952	Helsinky
Olga Fikotová	Disk	1956	Melbourne
Miroslava Hübnerová (Rezková)	Výška	1968	Mexiko City
Ludvík Daněk	Disk	1972	Mnichov
Robert Změlík	Desetiboj	1992	Barcelona
Jan Železný	Oštěp	1992	Barcelona
Jan Železný	Oštěp	1996	Atlanta
Jan Železný	Oštěp	2000	Sydney
Roman Šebrle	Desetiboj	2004	Atény
Barbora Špotáková	Oštěp	2008	Peking
Barbora Špotáková	Oštěp	2012	Londýn
STŘÍBRO			
František Janda-Suk	Disk	1900	Paříž
Emil Zátopek	5000 m	1948	Londýn
Josef Doležal	50 km chůze	1952	Helsinky
Dana Zátopková	Oštěp	1960	Řím
Josef Odložil	1500 m	1964	Tokio
Ludvík Daněk	Disk	1964	Tokio
Imrich Bugár	Disk	1980	Moskva
Jarmila Kratochvílová	400 m	1980	Moskva
Jan Železný	Oštěp	1988	Soul
Roman Šebrle	Desetiboj	2000	Sydney
BRONZ			
František Douđa	Koule	1932	Los Angeles
Jiří Skobla	Koule	1956	Melbourne
Ludvík Daněk	Disk	1968	Mexiko City
Helena Fibingerová	Koule	1976	Montreal
Tomáš Dvořák	Desetiboj	1996	Atlanta
Šárka Kašpárková	Trojškob	1996	Atlanta
Jaroslav Bába	Výška	2004	Atény
Věra Cechlová-Pospíšilová	Disk	2004	Atény
Zuzana Hejnová	400 m př.	2012	Londýn

¹³⁵ Zdroj: <http://www.atletika.cz/reprezentace/cesti-medailiste-z-vrcholnych-akci/medailiste-olympiad/>

II. Český atletický svaz: Čeští (a českoslovenští) medailisté v historii OH¹³⁶

(Přehled podle olympiád)

1900 Paříž

stříbro **František Janda-Suk** (disk - 35.25)

1932 Los Angeles

bronz **František Douda** (koule - 15.61)

1948 Londýn

zlato **Emil Zátopek** (10000 m - 29:59.6)

stříbro **Emil Zátopek** (5000 m - 14:17.8)

1952 Helsinky

zlato **Emil Zátopek** (5000 m - 14:06.6)

zlato **Emil Zátopek** (10000 m - 29:17.0)

zlato **Emil Zátopek** (Maraton - 2:23:03.2)

zlato **Dana Zátopková** (Oštěp - 50.47)

stříbro **Josef Doležal** (50 km chůze - 4:30:17.8)

1956 Melbourne

zlato **Olga Fikotová** (Oštěp - 50.47)

bronz **Jiří Skobla** (Koule - 17.65)

1960 Řím

stříbro **Dana Zátopková** (Oštěp - 53.78)

1964 Tokio

stříbro **Josef Odložil** (1500 m - 3:39.6)

stříbro **Ludvík Daněk** (Disk - 61.52)

1968 Mexico City

zlato **Miloslava Rezková** (Výška - 1.82)

bronz **Ludvík Daněk** (Disk - 62.62)

1972 Mnichov

zlato **Ludvík Daněk** (Disk - 64.40)

bronz **Eva Šuranová** (Dálka - 6.67)

---

¹³⁶ Zdroj: <http://www.atletika.cz/zaostreno-na/olympijske-hry-2012/medailiste-v-historii-oh/>

1976 Montreal

bronz **Helena Fibingerová** (Koule - 20.67)

1980 Moskva

stříbro **Imrich Bugár** (Disk - 66.38)

stříbro **Jarmila Kratochvílová** (400 m - 49.46)

1988 Soul

zlato **Jozef Pribilinec** (20 km chůze - 1:19:57)

stříbro **Jan Železný** (Oštěp - 84.12)

1992 Barcelona

zlato **Jan Železný** (Oštěp - 88.16)

zlato **Robert Změlík** (Desetiboj - 8611)

1996 Atlanta

zlato **Jan Železný** (Oštěp - 88.16)

bronz **Tomáš Dvořák** (Desetiboj - 8664)

bronz **Šárka Kašpárková** (Trojskok - 14.98)

2000 Sydney

zlato **Jan Železný** (Oštěp - 90.17)

stříbro **Roman Šebrle** (Desetiboj - 8606)

2004 Atény

zlato **Roman Šebrle** (Desetiboj - 8893)

bronz **Jaroslav Bába** (Výška - 2.34)

2008 Peking

zlato **Barbora Špotáková** (Oštěp - 71.28)

2012 Londýn

bronz **Zuzana Hejnová** (400 m překážek)

zlato **Barbora Špotáková** (Oštěp - 69,55 m)

III. Přehled olympijských medailí, které Češi získali na OH Londýn 2012

Zlaté medaile:

- oštěpařka Barbora Špotáková
- skifařka Miroslava Knapková
- moderní pětibojař David Svoboda
- biker Jaroslav Kulhavý

Stříbrné medaile:

- skifař Ondřej Synek
- kajakář na divoké vodě Vavřinec Hradilek
- tenistky Andrea Hlaváčková a Lucie Hradecká ve čtyřhře.

Bronzové medaile:

- překážkářka Zuzana Hejnová
- čtyřkajak Daniel Havel, Lukáš Trefil, Josef Dostál, Jan Štěrba
- střelkyně Adéla Sýkorová

IV. Přehled olympijských medailí, které Češi získali na ZOH 2014 (SOČI)

Jméno	Sport	Medaile
Martina Sáblíková	rychlobruslení (5000 m)	zlatá
Eva Samková	snowboarding (snowboardcross)	zlatá
Český tým	biatlon (štafeta 2x(6 + 7,5 km) ¹³⁷	stříbrná
Martina Sáblíková	rychlobruslení (3000 m)	stříbrná
Ondřej Moravec	biatlon (stíhací 12,5 km)	stříbrná
Gabriela Soukalová	biatlon (masový start 12,5 km)	stříbrná
Ondřej Moravec	biatlon (masový start 15 km)	bronzová
Jaroslav Soukup	biatlon (sprint 10 km)	bronzová

---

¹³⁷ Český biatlonový tým ve složení: G. Soukalová, V. Vítková, O. Moravec, J. Soukup

V. Deset základních pravidel lyžařského provozu

- 1. OHLEDUPLNOST K JINÝM** – Každý lyžař se musí chovat tak, aby neohrozil jinou osobu a nezpůsobil škodu.
- 2. PŘIMĚŘENÁ RYCHLOST** – Každý lyžař musí dodržovat rychlost a jet v souladu se svými schopnostmi, podmínkami a počasím.
- 3. VOLBA SMĚRU** – Má-li lyžař možnost vybrat si směr jízdy, musí jet tak, aby se vyhnul nebezpečí srážky s lyžařem, pohybujícím se na svahu pod ním.
- 4. PŘEDJÍŽDĚNÍ** – Předjíždět se může zleva i zprava, ale vždy s takovým odstupem, aby bylo možno zareagovat na pohyb předjížděného lyžaře.
- 5. PŘEJÍŽDĚNÍ SVAHU A KŘÍŽENÍ CESTY** – Lyžař vjíždějící na sjezdovku anebo ji přejíždějící musí dávat pozor a sledovat vše nad a pod sebou, aby tak mohl učinit bez nebezpečí jak pro svou osobu, tak pro jiné. Stejně tak je třeba se chovat při každém zastavení.
- 6. ZASTAVENÍ** – Lyžař nesmí zastavovat, není-li to nevyhnutelně nutné uprostřed sjezdovky, na přejezdech a na místech bránících v dobré viditelnosti. V případě pádu se musí lyžař na sjezdovce co nejrychleji zvednout. Zastavit může poté na okraji sjezdovky.
- 7. STOUPÁNÍ** – Lyžař stoupající po trati musí postupovat pouze po kraji sjezdovky a v místě se zhoršenou viditelností musí k tomuto kraji ještě více ustoupit. Totéž platí v případě, schází-li lyžař po sjezdovce pěšky.
- 8. RESPEKTOVÁNÍ SIGNALIZACE** – Všichni lyžaři musí na sjezdovkách respektovat jejich označení a signalizaci.
- 9. V PŘÍPADĚ NEHODY** – Každý je povinen v případě nehody poskytnout pomoc.
- 10. IDENTIFIKACE** – Každý účastník, či svědek nehody je povinen poskytnout údaje o své osobě.

Abstrakt

NEVEKLOVSKÁ P. *Sport a tělesnost jako fenomén*. České Budějovice 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce Z. Svobodová.

Klíčová slova: sport, tělesnost, zdraví, psychické zdraví, olympijské hry, pedagogika sportu, sportovní aktivity, sporty seniorů, sport a příroda, gambling

Bakalářská práce posuzuje etický a sociálně-kulturní vliv sportu, sportovních aktivit a tělesnosti ve společnosti. Je zaměřená na vztah sportu k formování člověka a ke zvýšení kvality jeho života. Vysvětluje spojitost mezi sportem a dobrou tělesnou i duševní kondicí. Upozorňuje na to, že pro každého je z hlediska jeho zdraví důležitý pohyb, sport by však neměl odvádět člověka od jiných důležitých stránek života. Popisuje vývoj sportu ve společnosti, problematiku sportovní pedagogiky a fenomén olympijských her. Pozornost je věnována i otázkám souvisejícím se sportováním seniorů, otázkou vztahu sportů a přírody, sázkové činnosti. Sport může být vhodným prostředkem pro lepší kontakt lidí, žijících ve městech, s přírodou. Handicapovaným lidem může sport pomoci k tomu, aby si udrželi psychickou pohodu. Sport může pomoci odstranit různé společenské překážky.

Abstract

Sport and physicality as a phenomenon

Key words: sport, physicality, health, mental health, Olympic Games, sport pedagogy, sports activities, sports seniors, sport and nature, gambling

Bachelor thesis assesses the ethical and socio-cultural impact of sports, sports activities and physicality in society. It focuses on the relationship between sport and the formation of man to increase his quality of life. It explains the link between sport and good physical and mental condition. Attention is drawn to the fact that for each of them in terms of its important health movement sport should

not divert humans from other important aspects of life. It describes the development of sport in society, issues of education sports and phenomenon of the Olympic Games. Attention is also paid to issues relating to sports seniors, about the relationship between sports and nature, betting activities. Sport can be a suitable means for better contact people living in cities with nature. Handicapped people can sport help to maintain psychological well-being. Sport can help eliminate various social barriers.